

NETWERKAGENDA

Openbare bibliotheek-
voorzieningen
2021-2023

KB } nationale
bibliotheek

spn
Samenwerkende
POI's Nederland

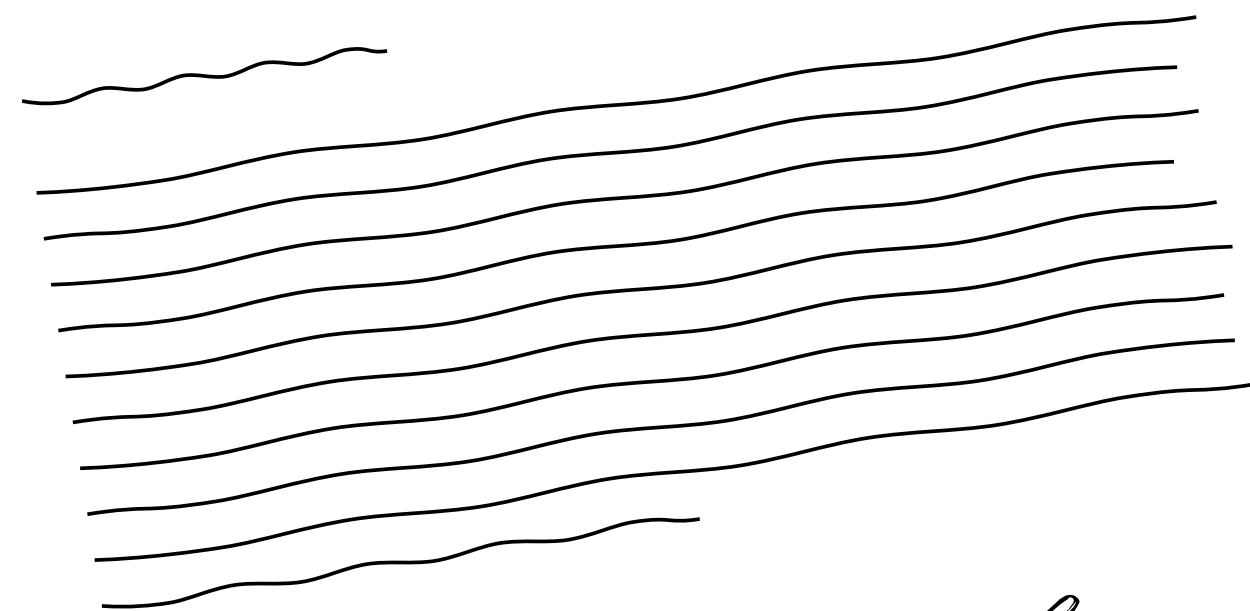
vob Vereniging Openbare
Bibliotheken

INHOUD

1. Introductie	3	8. Digitale (netwerk)infrastructuur (CLB/LDI)	23
1.1. Achtergrond	3	8.1. Context	23
1.2. Motto	4	8.2. Gezamenlijke ambitie	23
1.3. Werkwijze	5	8.3. Bijdrage van partners	24
1.4. Scope	6	8.4. Jaarprogramma 2021	24
2. Manifest voor de netwerksamenwerking	7	9. Kwaliteit en kennis	25
3. Opgave 1 – Geletterde samenleving	10	9.1. Context en gezamenlijke ambitie	25
3.1. Context	10	9.2. Bijdrage van partners	26
3.2. Gezamenlijke ambitie	10	9.3. Jaarprogramma 2021	26
3.3. Bijdrage van partners	11	10. Innovatie	27
3.3. Jaarprogramma 2021	12	10.1. Context en gezamenlijke ambitie	27
4. Opgave 2 – Participatie in de informatiesamenleving	13	10.2. Bijdrage van partners	28
4.1. Context	13	10.3. Jaarprogramma 2021	28
4.2. Gezamenlijke ambitie	14	11. Collectie	30
4.3. Bijdrage van partners	14	11.1. Context	30
4.4. Jaarprogramma 2021	15	11.2. Gezamenlijke ambitie	30
5. Opgave 3 – Leven lang ontwikkelen	16	11.3. Bijdrage van partners	31
5.1. Context	16	11.4. Jaarprogramma 2021	31
5.2. Gezamenlijke ambitie	17	12. Gezamenlijke klantbenadering	32
5.3. Bijdrage van partners	17	12.1. Context en gezamenlijke ambitie	32
5.4. Jaarprogramma 2021	18	12.2. Bijdrage van partners	33
6. Robuuste lokale bibliotheek	19	12.3. Jaarprogramma 2021	33
6.1. Context en gezamenlijke ambitie	19	13. Digitale bibliotheek	34
6.2. Bijdrage van partners	20	13.1. Context	34
6.3. Jaarprogramma 2021	20	13.2. Jaarprogramma 2021	35
7. Medewerkers en vrijwilligers	21	Slot - Totstandkoming	36
7.1. Context	21		
7.2. Gezamenlijke ambitie	21		
7.3. Bijdrage van partners	22		
7.4. Jaarprogramma 2021	22		

INTRODUCTIE

BIBLIOTHEEK- CONVENANT

KB spn Vob

1.1 Achtergrond

In oktober 2020 tekenden vertegenwoordigers van de drie overheidslagen (het ministerie van OCW, IPO en VNG) en de drie bibliotheekvoorzieningen (VOB, SPN en KB) het Bibliotheekconvenant 2020-2023, met als tweeledig doel om te zorgen voor het instandhouden van krachtige gespreide lokale bibliotheken en bibliotheken beter in staat te stellen een bijdrage te leveren aan grote maatschappelijke opgaven:

- 1 Het bevorderen van lezen;
- 2 Het stimuleren van participatie in de informatiesamenleving;
- 3 Het aanmoedigen van een leven lang ontwikkelen.

Partijen vinden het van belang dat het publieksbereik wordt vergroot van 4 naar 8 miljoen bibliotheekgebruikers.

Om dat te bereiken is het nodig dat iedere inwoner van Nederland binnen een redelijke afstand toegang heeft tot een volwaardige openbare bibliotheek. Dat is met name voor kleinere en middelgrote bibliotheekorganisaties een extra uitdaging die vraagt om een goede basis en bijbehorende financiering. In het Bibliotheekconvenant zijn hiervoor intenties uitgesproken en afspraken gemaakt.

Om invulling te geven aan de afspraken uit het convenant is door lokale bibliotheken, POI's en de KB in gezamenlijkheid de Netwerkagenda 2021 – 2023 geschreven. Deze Netwerkagenda bevat de uitwerking van drie maatschappelijke opgaven plus acht stelseluitdagingen voor het bibliotheekstelsel. De verbindingen tussen de maatschappelijke opgaven en stelseluitdagingen zijn op verschillende plekken genoemd. De Netwerkagenda maakt het mogelijk om deze verbindingen nog verder te versterken.

Bij de uitwerking van de drie maatschappelijke opgaven zijn ook vertegenwoordigers van de drie overheidslagen geraadpleegd. Belangrijk bij het uitvoeren van de Netwerkagenda is het intensiveren van de samenwerking in gespreide en gedeelde verantwoordelijkheid van de lokale, provinciale en landelijke bibliotheekvoorzieningen. Het manifest verwoordt de principes voor de volgende fase in de netwerksamenwerking.

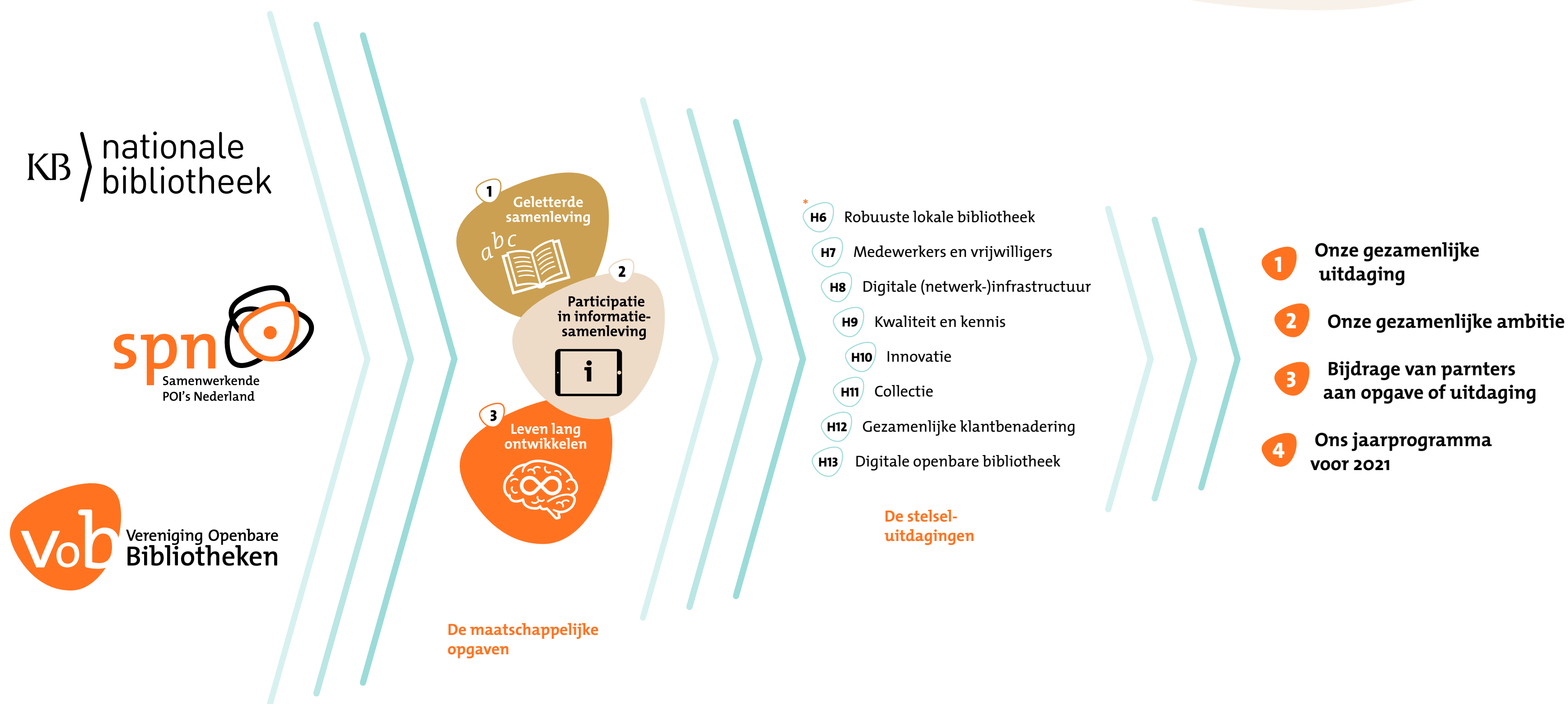
1.2 Motto

1.3 Werkwijze

In de periode november 2020 tot en met maart 2021 is door 140 afgevaardigden van bibliotheken, POI's en de KB samengewerkt aan de uitwerking van de Netwerkagenda. In twaalf teams zijn, per maatschappelijke opgave of stelseluitdaging, de volgende, hier rechts afgebeelde, vier punten uitgewerkt. In de teksten wordt vaak gesproken over 'we'. Het gaat dan om het Openbaar Bibliotheekstelsel bestaande uit bijna 150 lokale bibliotheken, uit 9 provinciale ondersteuningsorganisaties en uit de KB, nationale bibliotheek.

De eerste conceptversie van de Netwerkagenda is op 4 februari 2021 voorgelegd aan de deelnemers van de KB/OB-dag. De invulling van de drie maatschappelijke opgaven zijn daarnaast voorgelegd aan ambtenaren van verschillende gemeenten en provincies. Zo hebben we samen de Netwerkagenda ontwikkeld tot een breed gedragen document.

* "H6" verwijst naar Hoofdstuk 6, "H7" naar Hoofdstuk 7 etc.

1.4 Scope

De Netwerkagenda 2021-2023 beschrijft ambities en doelstellingen voor de aankomende jaren. Tegelijkertijd is de agenda een dynamisch document dat voor de jaren 2022 en 2023 herzien en aangevuld zal worden. Zo gaat het programma mee met de tijd en met (maatschappelijke) ontwikkelingen en blijft het jaarprogramma zich ontwikkelen en voortbouwen op wat al bereikt is.

De Netwerkagenda is geschreven tijdens de coronacrisis. Hoewel het belang van bibliotheken voor de samenleving tijdens deze crisis al sterk naar voren is gekomen, is het nog moeilijk te overzien wat dit voor de toekomst zal betekenen. Wellicht komt er meer ruimte voor bibliotheken om met meer impact een bijdrage te leveren aan de maatschappelijke opgaven. Daarvoor is als eerste het versterken van de lokale infrastructuur een vereiste. Het is nog de vraag in welke mate bibliotheken betrokken worden en een bijdrage kunnen gaan leveren aan de herstelopgaven na corona, bijvoorbeeld binnen het Nationaal Programma Onderwijs.

De Netwerkagenda beschrijft concrete ambities en een jaarprogramma met acties die elke partij oppakt om deze ambities te kunnen behalen. In de agenda ontbreekt gedetailleerde informatie over financiering of uitvoeringsafspraken. Deze afspraken zullen in de loop van 2021 per opgave of uitdaging tot stand komen.

1.5 Bibliotheken in het Caribisch gebied

Het bibliotheekwerk in Caribisch Nederland verschilt fundamenteel met dat van Europees Nederland, onder andere doordat de openbare bibliotheken overzee meer gericht zijn op de klassieke uitleenfunctie en de gemeenschappen waar de bibliotheek voor werkt, kleiner zijn. Er is behoefte aan planning op de lange termijn; bij de evaluatie van de Wsob (2019) is door de minister van OCW dan ook een meerjarenplan voor alle eilanden toegezegd. In de tweede helft van 2021 wordt daarom een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke opgaven in Caribisch Nederland en een eerste inzicht in de robuustheid van de openbare bibliotheken in Caribisch Nederland.

1.6 Toegankelijkheid voor mensen met een beperking

Parallel aan dit traject besteden we extra aandacht aan de toegankelijkheid van bibliotheken voor mensen met een beperking. Daartoe ontwikkelen we instrumenten gericht op bewustwording en kennisdeling om de bibliotheken te ondersteunen bij het borgen hiervan en dragen we zorg dat dit thema is opgenomen in de robuuste lokale bibliotheek.

Hoofdstuk 2

MANIFEST VOOR DE NETWERK- SAMENWERKING

Samen werken aan maatschappelijke waarde

Gedeelde gedrevenheid

Het Openbaar Bibliotheekstelsel in Nederland bestaat uit bijna 150 lokale bibliotheken (verenigd in de VOB), uit 9 provinciale ondersteuningsorganisaties (verenigd in SPN en tevens lid van de VOB) en uit de KB, nationale bibliotheek (zelfstandig bestuursorgaan van het Ministerie van OCW). Deze drie bibliotheekorganisaties in het Openbare Bibliotheekstelsel verschillen in schaalgrootte, in takenpakket, in omvang van hun werkgebied en in bestuurlijke aansturing (vanuit de gemeente, provincie en/of Rijk). Maar ze delen de gedrevenheid om vanuit hun maatschappelijk-educatieve rol bij te dragen aan maatschappelijke opgaven, met name in het culturele en sociale domein en het domein van educatie en onderwijs. Ieder vanuit hun eigen kracht, hun eigen kunde en hun eigen basis.

Bibliotheekconvenant

De rol die bibliotheekorganisaties vervullen, ieder voor zich én samen, wordt onderkend door de drie bestuurslagen en is onlangs bekrachtigd in het Bibliotheekconvenant tussen de bestuurslagen en het bibliotheekstelsel.

Overheden blijven bibliotheken in staat stellen en ondersteunen om als robuuste voorzieningen hun bijdrage aan de gemeenschap te kunnen leveren én om zich de komende jaren te richten op een drietal grote, actuele en complexe maatschappelijke opgaven:

- 1** Geletterde samenleving (bevorderen geletterdheid en leesplezier);
- 2** Participatie in informatiesamenleving (digitale inclusie en digitaal burgerschap);
- 3** Leven lang ontwikkelen (basisvaardigheden en blijvende inzetbaarheid).

Deze maatschappelijke opgaven houden niet op bij de grenzen van organisaties. Ze vragen samenwerking. Samenwerking in de eigen directe omgeving, samenwerking tussen lokale en landelijke organisaties en samenwerking tussen bibliotheekorganisaties.

Het bibliotheekstelsel toont zich met het convenant een sterke samenwerkingspartner voor overheden en derden om gezamenlijk bij te dragen aan de drie grote opgaven, mits een robuuste basis van alle bibliotheekvoorzieningen gegarandeerd blijft. Dat vergt ook om aanvullende investeringen, om extra middelen – andere dan de reguliere, vaak culturele, financieringsbronnen – landelijk, provinciaal en lokaal.

Stelsel van bibliotheekvoorzieningen

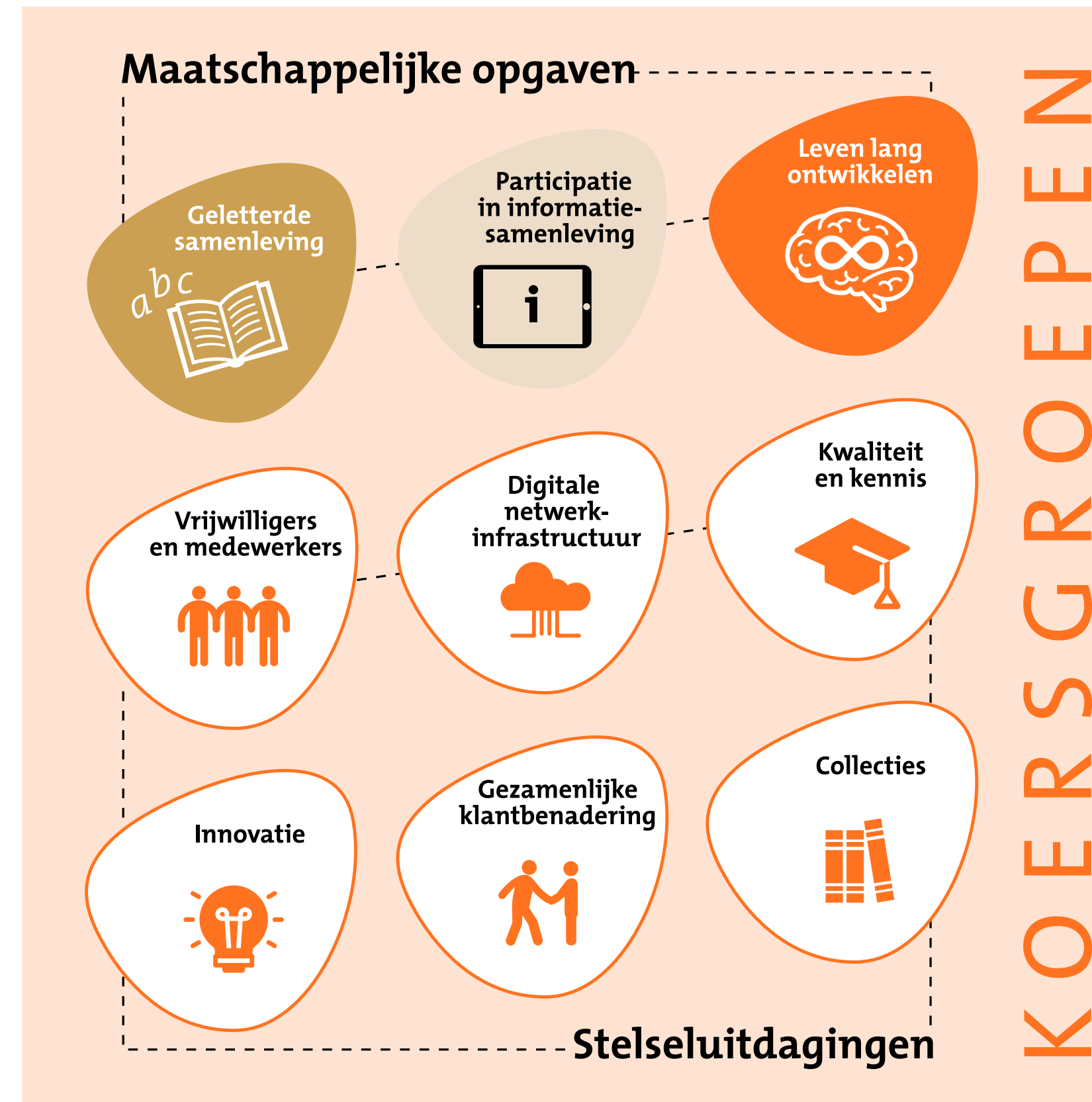
De bibliotheekorganisaties in het stelsel willen een volgende stap in de netwerksamenwerking zetten. Niet door de discussies van gisteren over te doen, maar door samen een sprong vooruit te maken. In dit manifest beschrijven we de principes die daarbij belangrijk zijn en van waaruit we willen samenwerken. Deze principes zijn leidend voor hoe we met elkaar en met onze lokale, regionale en landelijke partners, willen omgaan. Daarom spreken we deze principes uit, we dragen ze uit en we spreken elkaar erop aan.

MANIFEST VOOR DE NETWERKSAMENWERKING

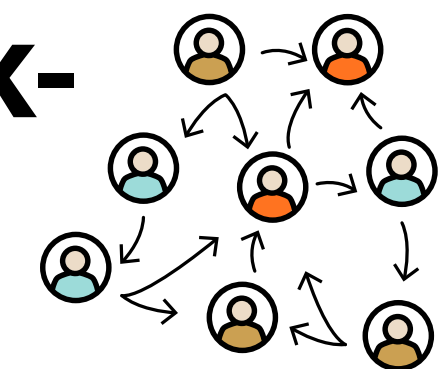
Principe 1: *We zetten de opgave altijd centraal.
We denken eerst aan wat we samen willen
bereiken en pas dan aan wie wat gaat doen.
We denken vanuit maatschappelijke waarde in
plaats van dat we denken vanuit organisaties.*

De taken zijn in de wet verdeeld, maar de opgave is groter dan ieder van ons en de verantwoordelijkheid is gezamenlijk. Om die gezamenlijke verantwoordelijkheid te kunnen nemen is afstemming nodig. Afstemming gaat niet vanzelf. We hebben plekken nodig waar we met de (vertegenwoordigende afgevaardigden van) bibliotheekpartners en eventuele andere partijen samenwerken.

Voor elke maatschappelijke opgave en elke stelseluitdaging richten de bibliotheekpartners gezamenlijk een **koersgroep** in. De koersgroep geeft richting aan de inspanningen van betrokkenen. Onder de koersgroep functioneren allerlei verschillende gremia. Dat zijn gremia met een specifiek doel binnen de opgave, maar altijd gerelateerd aan de koers van de koersgroep. Hier kunnen ook bestaande uitvoeringsorganisaties rond programma's en opgaven een plek krijgen. Naast koersgroepen zijn er twee **reflectiegroepen**. Deze hebben tot taak om het netwerkperspectief te bewaken voor respectievelijk het stelsel van lokale bibliotheken en de bibliotheek in het digitale domein. Deze groep heeft zelf geen uitvoeringsagenda, alleen een activiteitenagenda op de gedachtenvorming. Mocht samenhang ontbreken, dan wordt het in de relevante koersgroep(en) opgepakt. Het **netwerkoverleg** heeft de verantwoordelijkheid voor de ambities die zijn geformuleerd in de netwerkagenda als geheel. Net als de koersgroepen kijken ze vanuit de drie perspectieven: resultaten, organisatienetwerk en co-creatie. De periode tot en met de zomer wordt gebruikt om deze nieuwe governance in te richten en erover te besluiten.

Netwerk- overleg

REFLECTIE GROEPEN

Robuuste
bibliotheek

Digitale
bibliotheek

MANIFEST VOOR DE NETWERKSAMENWERKING

Principe 2: *We zijn een netwerk van autonome instellingen (die autonome keuzes maken), maar we zijn vooral ook een netwerk van samenwerkende instellingen die gezamenlijk werken aan een resultaat dat elk van ons individueel niet zou kunnen behalen.*

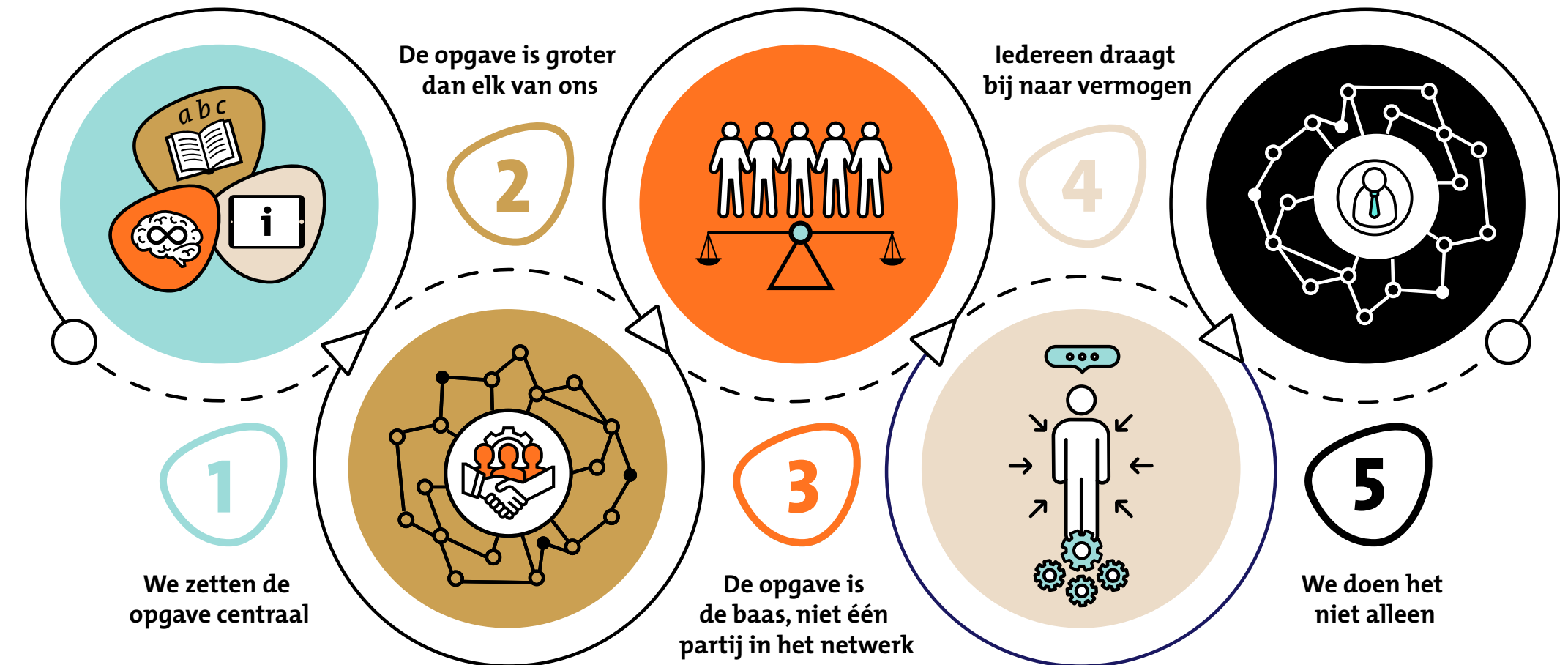
Samenwerking is voor ons geen doel op zich. Samenwerking is voor ons een middel om zo veel mogelijk resultaat te boeken op de maatschappelijke opgaven waarin bibliotheken een verschil kunnen maken. De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) vormt het kader voor deze netwerksamenwerking.

In de wet zijn de taken en rollen voor de bibliotheekvoorzieningen vastgelegd. In de eerste plaats voor de lokale bibliotheken die enorme stappen hebben gezet in het verbreden van de functies van de bibliotheek en daarmee dagelijks hun relevantie tonen voor de lokale samenleving waarin ze opereren. Maar ook voor de provinciale ondersteuningsinstellingen die lokale bibliotheken in de desbetreffende provincie of provincies bijvoorbeeld ondersteunen bij de uitrol van landelijke programma's of diensten en die specifiek voor IBL en innovatie een taak hebben. En ook voor de KB, die onder meer als landelijke digitale openbare bibliotheek verantwoordelijk is voor de voordeur in het digitale domein, zoals de lokale bibliotheken de voordeur zijn in het fysieke domein. Elke partij werkt vanuit een eigen rol en taak, maar de verantwoordelijkheid om bij te dragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek is nadrukkelijk een gezamenlijke verantwoordelijkheid die ook als een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gevoeld. Doordat we allemaal een stukje bijdragen aan de opgave, kunnen we niet meer zonder elkaar.

Principe 3: *Ons netwerk kent geen hiërarchie, geen opperbeas en geen top-down of bottom-up. We werken als een horizontaal netwerk van lokale, provinciale en landelijke bibliotheekorganisaties en we zijn in overleg en informeren elkaar in dat netwerk.*

Het gaat om welke inspanning past bij welke draagkracht, en niet zozeer om wie levert en wie betaalt. Het gaat om richten en ontketenen, en niet zozeer om beheersen en platslaan. Het gaat om de vraag hoe we het vraagstuk het beste samen kunnen aanpakken, en niet zozeer om centraal of decentraal. We denken in termen van een effectieve inrichting van de samenwerking om maatschappelijk resultaat te behalen, en niet zozeer in termen van leiden of dienen, van aansturen of uitvoeren. Contact leggen met kwetsbare burgers gaat doorgaans het beste lokaal en fysiek, het onderhouden van een landelijke website infrastructuur gaat doorgaans het beste landelijk en digitaal.

De wet draagt de KB op aan afstemming en coördinatie te doen in het netwerk. Deze rol van coördinator is geen directieve rol; het is een faciliterende rol. Ieder draagt bij naar eigen kracht en kunde en pakt datgene op waarvoor zij de meest voor de hand liggende partij is. Er is in het netwerk genoeg te doen voor iedereen. Uiteindelijk gaat het vooral om gezamenlijk eigenaarschap en co-creatie, om het samen organiseren van een open proces waarin we scherp krijgen wat het gezamenlijke toekomstperspectief is en wat daarvoor nodig is.

Principe 4: *We focussen op de vraag wie er wil en kan bijdragen, in plaats van dat we ons focussen op de vraag wie erover gaat. We laten onze daadkracht en snelheid om gezamenlijke resultaten te boeken op gezamenlijke prioriteiten bepalen door voorzieningen die kunnen en willen bijdragen.*

We richten ons samen met alle bibliotheekvoorzieningen en andere partijen op het bereiken van onze doelen op de drie maatschappelijke opgaven: lezen, participatie in de informatiesamenleving en een leven lang ontwikkelen. Daarnaast werken we samen aan stelseluitdagingen die ons helpen dat effectiever te doen. We proberen anderen te enthousiasmeren en te motiveren om mee te helpen en zich aan te sluiten. Tegelijkertijd laten we ons tempo en onze daadkracht niet bepalen door bibliotheekvoorzieningen die andere prioriteiten stellen. We respecteren verschillen, maar laten dat niet ten koste gaan van de resultaten die wij voor de maatschappij kunnen boeken door gezamenlijk samen te werken op de gedeelde prioriteiten.

Principe 5: *We verbinden ons nadrukkelijk ook met spelers buiten de bibliotheeksector die, net als wij, gedreven zijn een bijdrage te leveren aan de drie maatschappelijke opgaven.*

Het netwerk kan en moet verbindingen aangaan met andere spelers die ook werken aan dezelfde maatschappelijke opgaven. Bibliotheken nemen niet de verantwoordelijkheid om deze problemen eigenhandig op te lossen, maar wel de verantwoordelijkheid om elk in hun eigen omgeving bij te dragen aan resultaten op dit terrein. Dat betekent ook dat wij onze eigen rol moeten aanpassen aan de rollen die anderen kunnen en willen spelen. Het kan betekenen dat we de ene keer vooral faciliteren en doorverwijzen en dat we een andere keer vooral mee-ontwikkelen en mee-uitvoeren.

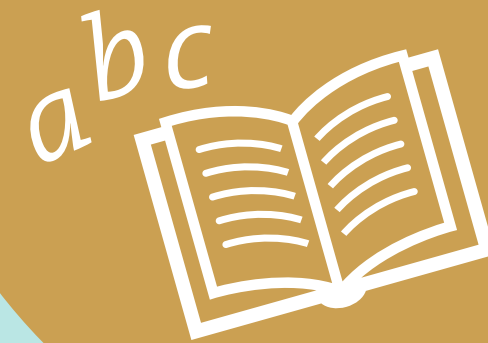
Dit werken in netwerken vraagt om een andere manier van denken en handelen. Om effectief te werken in een horizontale netwerksamenwerking waarbij we als organisaties in verbinding en gelijkwaardigheid werken, moeten we ook zelf nog veel leren. Elkaar daarin ondersteunen en aanspreken is daarom een essentieel onderdeel van het zetten van deze stap. Al doende bouwen we verder aan onderling vertrouwen.

GELETTERDE SAMENLEVING

1

Geletterde
samenleving

3.1 Context

Er lopen al veel (langjarige) trajecten rond leesbevordering en laaggeletterdheid die als basis gelden voor het aanpakken van deze opgave. De bibliotheekorganisaties hebben afgesproken samen te werken met Stichting Lezen (voorzitter Leescoalitie, penvoerder Kunst van Lezen).

De maatschappelijke opgave is om het (voor)leesplezier, de leescultuur en daarmee de leesvaardigheid van kinderen tot 18 jaar (met name van taalzwakke doelgroepen¹) de komende jaren te laten stijgen zodat het leesniveau verbetert. Dit zorgt voor meer geletterde mensen die door een betere leesvaardigheid een grotere kans hebben op een succesvolle (school) carrière. Daarmee wordt de positie van Nederland als toonaangevende kenniseconomie versterkt.

De geletterde samenleving sluit aan bij het door de ministers van OCW gestarte Leesoffensief gericht op leesontwikkeling van kinderen en jongeren, begeleid door ouders en professionals.² De rol van de bibliotheek is een substantiële bijdrage te leveren aan dit Leesoffensief, mede vanuit de Leescoalitie.³ Op landelijk, provinciaal en vooral lokaal niveau zorgt de bibliotheek voor borging van leesbevordering in het eigen beleid en draagt de bibliotheek het Leesoffensief actief uit bij de samenwerkingspartners. Leesplezier is het vertrekpunt om de leescultuur en het 'diep lezen' thuis en op school te stimuleren en zo preventief bij te dragen aan een geletterde samenleving.⁴

1 Via onder andere de gezinsaanpak: aandacht voor de (voor)lees- en taalontwikkeling van kinderen in taalarme gezinnen en daarmee tevens voor ouders die te kampen hebben met lage basisvaardigheden.

2 De essentie van het Leesoffensief is gebaseerd op het advies van de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad. Zie: www.raadvoorcultuur.nl/documenten/adviezen/2019/07/25/advies-lees-een-oproep-tot-een-leesoffensief. Meer informatie over het Leesoffensief van het ministerie van OCW is te vinden op: www.nieuwsbrievenminocw.nl/actueel/nieuws/2019/12/17/ministers-roepen-op-tot-leesoffensief en www.tijdvooreenleesoffensief.nl.

3 Naast de KB en de VOB bestaat de Leescoalitie uit: Stichting Lezen, de CPNB, het Letterenfonds, het Literatuurmuseum en Stichting Lezen & Schrijven. In het Leesoffensief zijn ook de drie overheidslagen en de samenwerkingspartners uit het onderwijs, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg betrokken.

4 Zie: www.lezen.nl/nl/publicaties/de-doorgaande-leeslijn.

De Leescoalitie heeft begin maart 2020 aangedrongen om het Leesoffensief een prominente plek te geven in het Nationaal Programma Onderwijs dat februari 2021 door de ministers van OCW is aangekondigd om de achterstanden in het onderwijs vanwege corona een halt toe te roepen.

Sinds ruim tien jaar zijn de meeste bibliotheken vanuit lokale vestigingen aan het bouwen aan een consistente leesbevorderingsaanpak (met aandacht voor digitale geletterdheid) via BoekStart en de Bibliotheek op school. Bibliotheken die niet specifiek met (een van) deze programma's werken hebben nagenoeg allemaal een leesbevorderingsaanpak voor de jeugd, vaak ook binnen (basis)scholen. De bibliotheek is daarom dé partner om deze maatschappelijke opgave met scholen, gemeenten en andere instellingen (jeugdgezondheidszorg, kinderopvang) vorm te geven, waarbij het stelsel van de KB, POI's, lokale bibliotheekvestigingen en schoolbibliotheken wordt ingezet.

3.2 Gezamenlijke ambitie

De focus ligt op het invoeren van een kwalitatief goede fysieke en digitale schoolbibliotheek onder verantwoordelijkheid van de lokale bibliotheek (voorkeurmodel de Bibliotheek op school).⁵ Ook is er aandacht voor uitvoering van de gezinsaanpak en andere onderdelen van de doorgaande leeslijn:

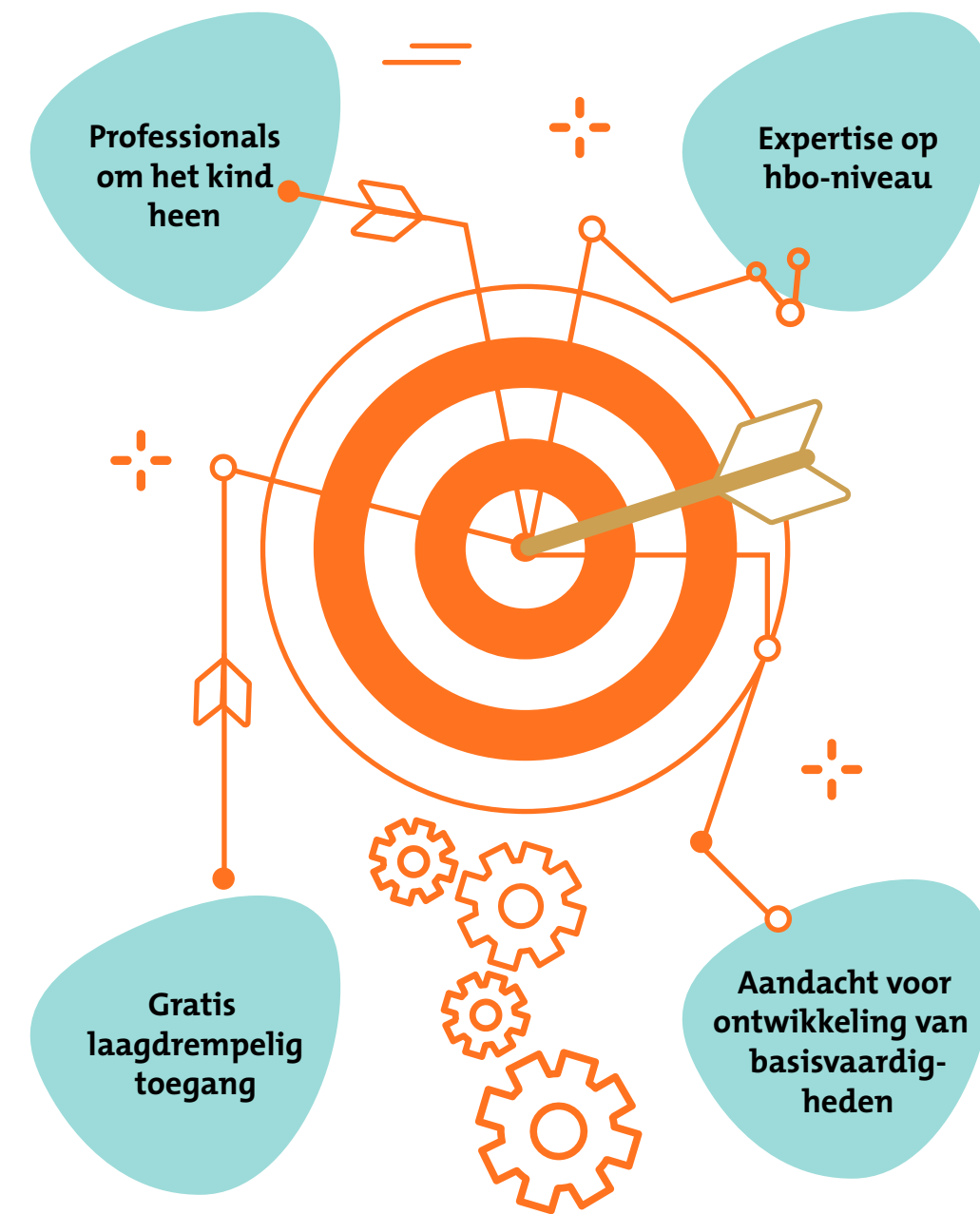
- **BoekStart.** Noodzakelijk voor een goede leescultuur thuis (via het koffertje), op het consultatiebureau en in de kinderopvang is dat er iedere dag aandacht en tijd voor (voor)lezen is. De aanwezigheid en het gebruik van een goede collectie (digitale) prentenboeken, beheerd door de lokale bibliotheek, zijn binnen de kinderopvang een voorwaarde om tot een goede (voor)leescultuur te komen.

5 De schoolbibliotheek staat voor een brede aanpak die uit vier pijlers bestaat: Leesomgeving, Expertise, Evidentie en Samenwerking – LEES.

GELETTERDE SAMENLEVING

- **De Bibliotheek op school mbo, pabo en lerarenopleiding.**⁶
We gaan de samenwerking met onderwijsinstellingen versterken door de Bibliotheek op school te introduceren in het beroepsonderwijs. Het gaat om het creëren van aandacht en tijd voor lezen, leesplezier en het vergroten van de kennis van boeken in opleidingen zoals voor de opleiding Pedagogisch Werk en Onderwijsassistent (PWO).

- 1 Professionals om het kind heen** (met name leerkrachten en leesconsulenten) hebben de kennis en middelen om kinderen te adviseren, activiteiten (fysiek en digitaal) te ontwikkelen en hun leesmotivatie te stimuleren.⁷ Er is speciaal aandacht voor taalarme gezinnen (gezinsaanpak).
- 2 Elk kind van 0 tot 18 jaar heeft gratis laagdrempelig toegang** tot een fysieke (op school of in de dichtstbijzijnde vestiging) en digitale collectie en kan daar zowel op school als thuis gebruik van maken om vrij lezen te stimuleren. De collectie bevat zowel fictie als non-fictie voor taalontwikkeling en ondersteuning in zaakvakken zoals geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijleer.
- 3 In de bibliotheekvestigingen (maar ook via onderwijs, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg) is aandacht voor ontwikkeling van basisvaardigheden** van laagtaalvaardige volwassenen met (jonge) kinderen in het kader van de gezinsaanpak (via onder andere taalhuis). Naast (voor)lezen zijn ook digitale vaardigheden van belang (zie ook opgave 2).
- 4 Er is expertise op hbo-niveau** bij zowel bibliotheekpersoneel als leerkrachten po en vo over het belang van leesbevordering en leesmotivatie als basis voor goed leesonderwijs en digitale geletterdheid.⁸ Dit geldt ook breder voor personeel in jeugdgezondheidszorg en kinderopvang.

Voorwaarden om dit te kunnen bewerkstelligen zitten in participatie van andere partijen zoals het onderwijs en in financiering.

3.3 Bijdrage van partners

- Partijen (KB, VOB, Stichting Lezen, SPN en lokale bibliotheken) zetten zich actief in om de opgaven samen aan te pakken richting stakeholders op landelijk, regionaal en lokaal niveau. Stakeholders in het onderwijs zijn bijvoorbeeld de PO-Raad en VO-raad.
- POI's dragen, samen met de KB en Stichting Lezen, zorg voor een regionale aanpak om verbinding tussen bibliotheekactiviteiten te organiseren en experimenten te begeleiden (geldt met name voor vo/mbo/pabo/lerarenopleiding).
- Lokale bibliotheken verzorgen enerzijds voorlichtings- en informatiebijeenkomsten voor lokale stakeholders, in samenwerking met bovenstaande landelijke en provinciale partners. Anderzijds zorgen lokale bibliotheken voor de educatieve dienstverlening aan jeugdgezondheidszorg, kinderopvang en onderwijs. Ze ondersteunen actief scholen en andere instellingen en verzorgen, in afstemming met landelijke en regionale partijen, bijscholing aan professionals zoals leerkrachten. Gezamenlijk zorgen lokale bibliotheken met landelijke, provinciale en vooral lokale stakeholders voor financiële borging van educatieve dienstverlening op de lange termijn.

Financiële bijdrage

De constatering is dat jaarlijks een gezamenlijk gefinancierd structureel bedrag nodig is van 90 miljoen euro om op alle po- en vo-scholen een goede fysieke en digitale schoolbibliotheek in de ruime zin van het woord te realiseren.⁹ De wens is dat deze financiering komt vanuit het Rijk (vanuit onderwijs én cultuur), provincies en gemeenten (vanuit onderwijs, sociaal domein én cultuur). Zonder deze financiering kan lokaal slechts beperkte voortgang plaatsvinden en kunnen vaak niet alle basisscholen in een gemeente participeren. Binnen het voortgezet onderwijs en met name het vmbo zal maar beperkt samenhangende educatieve dienstverlening op de diverse bouwstenen plaatsvinden.

“Leesplezier is het vertrekpunt. We willen de leescultuur, het ‘diep lezen’ thuis en op school stimuleren. Zo dragen we bij aan het voorkomen van laaggeletterdheid en daarmee aan een geletterde samenleving.”

⁶ In 2020 is een start gemaakt met dBos praktijkonderwijs/speciaal onderwijs, dBos lerarenopleiding en Kunst van Lezen in het Caribisch gebied.

⁷ SPN (2021). Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals.

⁸ SPN (2021). Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals.

⁹ Dit bedrag is genoemd door de minister van OCW in antwoord op Kamervragen eind augustus 2020. De berekening van het bedrag (circa 50 euro per leerling per jaar) is gebaseerd op het rekenmodel van de Bibliotheek op school.

3.4 Jaarprogramma 2021

- Alle lokale bibliotheken bieden educatieve dienstverlening aan voor het **primair onderwijs**. De dienstverlening is van een hoger en professioneler niveau geworden doordat medewerkers hebben deelgenomen aan trainingen en kennisbijeenkomsten. Ook is het aanbod van de schoolbibliotheek op digitaal gebied uitgebreid. Dit wordt jaarlijks gemeten via bestaande Monitorinstrumenten zoals de Monitor de Bibliotheek op school en de Bibliotheekmonitor (zie ook kwaliteit en kennis). Ook is educatieve dienstverlening sinds 2019 onderdeel van de certificering van bibliotheken.
- Meer dan de helft van de lokale bibliotheken biedt educatieve dienstverlening richting het **voortgezet onderwijs** aan waardoor het aantal participerende bibliotheken en scholen eind 2021 gegroeid is.¹ De focus ligt met name op het dBos online vmbo vanwege de opdracht binnen Tel mee met Taal en het Leesoffensief. Specifiek is aandacht voor het inzetten van een goed toegankelijke digitale collectie uit de Jeugdbibliotheek/online Bibliotheek bijvoorbeeld via dBos online. De digitale collectie wordt op een innovatieve manier onder de aandacht gebracht, bijvoorbeeld met behulp van QR-codes.

¹ De Bibliotheek op school vo is nu bij 49% van de bibliotheken ingevoerd, zij bedienen 26% van de middelbare scholen (met name vmbo) in hun werkgebied.

² SPN (2021). Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals.

- De **expertise**² van zowel personeel in kinderopvang en onderwijs ((voor)leescoördinatoren) als in bibliotheken ((voor)leesconsulenten) binnen po en vo is eind 2021 verbeterd door grotere deelname aan ontwikkelde trainingen en kennisbijeenkomsten. Voor aankomend personeel in kinderopvang en onderwijs worden in 2021 leesbevorderingstrainingen en kennisbijeenkomsten uitgewerkt voor mbo (pedagogisch werk en onderwijs), pabo en lerarenopleidingen.
- Er is meer en gerichtere aandacht voor de **dienstverlening aan taalarme gezinnen**, waarbij enerzijds aandacht is voor praten en voorlezen via bijvoorbeeld De VoorleesExpress en de BoekStartcoach. Anderzijds leggen bibliotheekvestigingen de focus op laagtaalvaardige ouders via bijvoorbeeld het Taalhuis. De gemeente wordt voorbereid op de lokale coördinatie en regie van deze gezinsaanpak waar preventie en curatie laaggeletterdheid bij elkaar komen.

³ Bij dit onderdeel moet goed gekeken worden naar het bestaande opleidingshuis voor leesconsulenten en de reeds bestaande hbo+ opleiding Vol van Lezen voor leerkrachten. In september 2021 zal de site lezeninhetpo.nl, gericht op leerkrachten, gelanceerd worden met geld van OCW. Stichting Lezen, SLO en de Taalunie werken hierin samen. Eerder is al de site lezeninhetvmbo.nl gelanceerd die door veel docenten gebruikt wordt, deze site krijgt een update in 2021.

We gaan de volgende activiteiten uitvoeren:

1

Strategische allianties

Het ontstaan van allianties tussen overheden, onderwijs, leesbevorderingsorganisaties en bibliotheken om middelen te verkrijgen én aan de slag te gaan met een integrale aanpak om lezen te bevorderen.

2

Grotere deelname aan opleidingen

Stichting Lezen en het kernteam jeugd en onderwijs van SPN zetten in op kwalitatief goede ondersteunende websites en een hogere deelname aan opleidingen voor leesconsulenten en leerkrachten.³

3

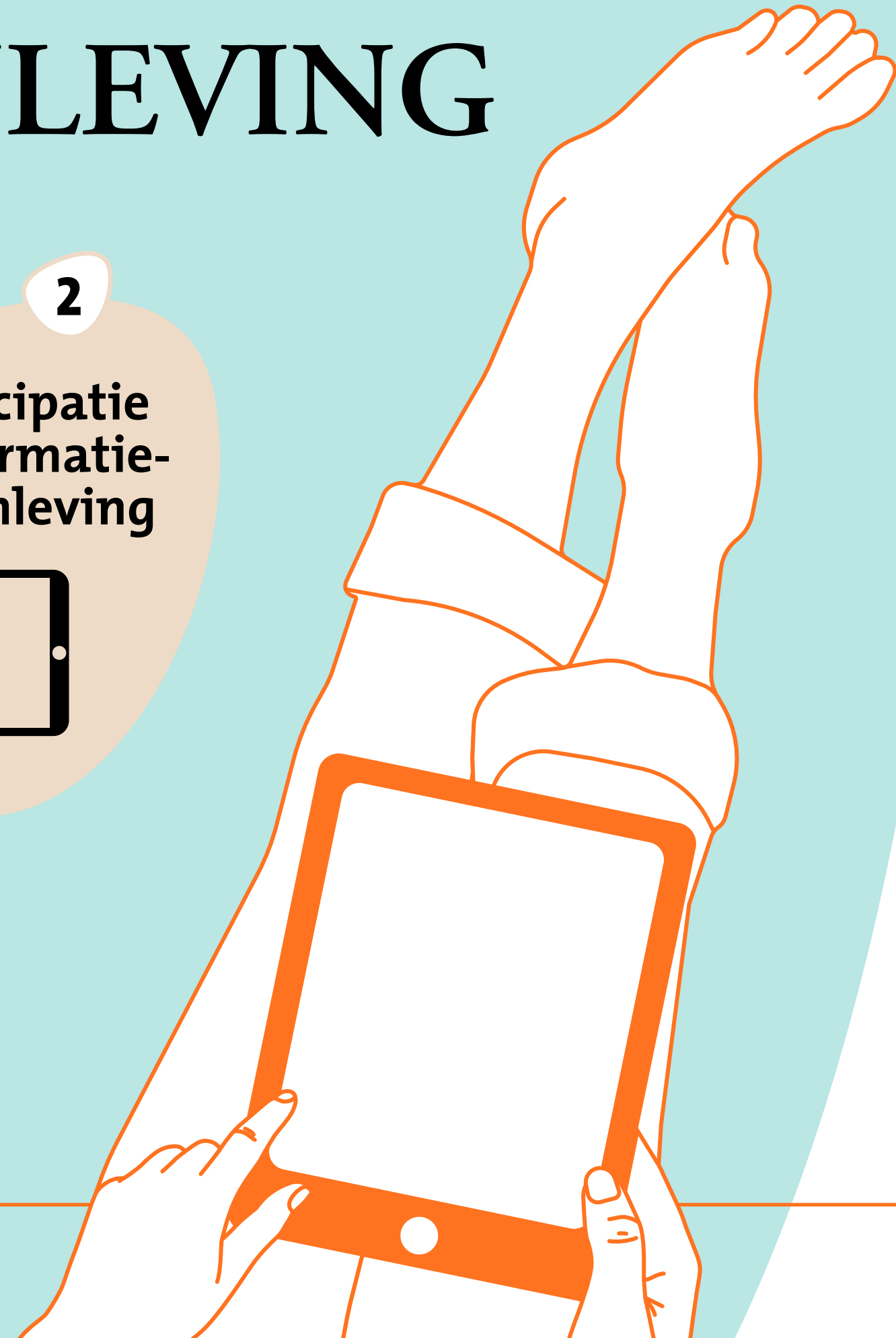
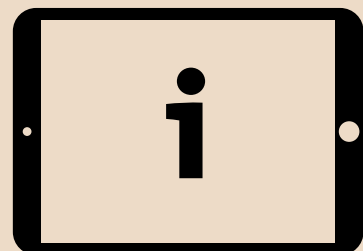
Fysieke en digitale collectie intensief onder de aandacht brengen

PO's, de KB, Stichting Lezen en NBD Biblion gaan de lokale volwaardige bibliotheekvestigingen en schoolbibliotheken toerusten om de collectie intensief onder de aandacht te brengen bij leerkrachten en leerlingen. Denk aan dBos online of de leesleenaapp voor het po.

PARTICIPATIE IN DE INFORMATIE-SAMENLEVING

2

Participatie
in informatie-
samenleving

4.1 Context

Digitalisering en technologie hebben een bepalende impact op vrijwel alle domeinen van het leven, maar ook op het functioneren van de democratische rechtstaat die door nepnieuws en desinformatie onder druk kan komen te staan. Om te participeren in de samenleving zijn toegang tot digitale technologie en de vaardigheden om daarmee om te gaan noodzakelijk. De communicatie met overheid, instanties en allerlei vormen van dienstverlening speelt zich steeds meer online af en het wordt in het uitdijende informatielandschap steeds lastiger om relevante en betrouwbare informatie te vinden en te duiden. Dat is voor de jeugd overigens niet anders, ook al wordt zij beschouwd als *digital natives*. Alle Nederlanders, jong en oud, hebben met deze ontwikkelingen te maken, maar de uitdagingen zijn niet voor iedereen gelijk.

Voor een deel van de Nederlanders geldt dat ze niet beschikken over toegang tot digitale technologie of over de (digitale) basisvaardigheden om op een basisniveau in de informatiesamenleving te kunnen participeren.¹ Het gaat in Nederland om een groep van ongeveer 4 miljoen mensen. Daaronder bevinden zich mensen die onvoldoende digitale vaardigheden hebben om online mee te kunnen doen, maar ook zo'n 2,5 miljoen mensen die laaggeletterd zijn en daardoor sowieso moeite hebben om informatie en communicatie te begrijpen. Voor een deel van deze groep geldt dat cursussen hen kunnen helpen om meer zelfredzaam te worden op digitaal gebied, maar voor het grootste deel van de groep zal moeten worden voorzien in een ondersteuningsstructuur of vangnet waar mensen die blijven vastlopen structureel terecht kunnen.

Ook voor Nederlanders die al beschikken over toegang en instrumentele vaardigheden zijn de uitdagingen groot. Het internet heeft zich sinds zijn ontstaan in de jaren negentig ontwikkeld van een publiek informatienetwerk tot een domein dat beheerst wordt door een aantal grote technologiebedrijven. De belangrijkste informatieplatforms onttrekken zich daarmee aan democratische controle. Exemplarisch voor dit probleem zijn de gevolgen van het huidige businessmodel van de sociale media, waarbij de gebruiker zo lang mogelijk wordt vastgehouden door het automatisch aanbieden van content die zijn aandacht trekt. Dit kan leiden tot verdwalen in desinformatie en nepnieuws, met als gevolg onder meer wantrouwen tegen de wetenschap, de democratie, de technologie, en zelfs tot geweld zoals de gebeurtenissen tijdens de Amerikaanse verkiezingen en de coronacrisis in Nederland laten zien. Bovendien is (juist betrouwbare) informatie lang niet altijd voor iedereen vrij toegankelijk, bijvoorbeeld omdat deze nog niet is gedigitaliseerd, zich achter betaalmuren bevindt, slecht ontsloten is of zonder context wordt aangeboden. En door de snelle ontwikkelingen van de technologie kan iemand die vaardig en kritisch wás, toch weer achterop raken.

De opgave om alle Nederlanders gelijke kansen te bieden om op een volwaardige manier deel in te nemen in de informatiesamenleving is groot en complex. Zo'n taaie maatschappelijke opgave vergt samenwerking van tal van partijen, waarvan de bibliotheek er maar één is. Maar wel één die, naar vermogen en mits goed toegerust, een aanmerkelijke bijdrage wil en kan leveren.

“We willen een actieve rol spelen in de beweging rond een veiliger, transparanter en eerlijker internet.”

¹ Zie Oomes, M. & Hermans, M. (2019). Kennisagenda Openbare Bibliotheken. Samen bouwen aan kennis. Den Haag: KB. & Hermans, M. & Oomes, M. (2019). Dossier Trends.

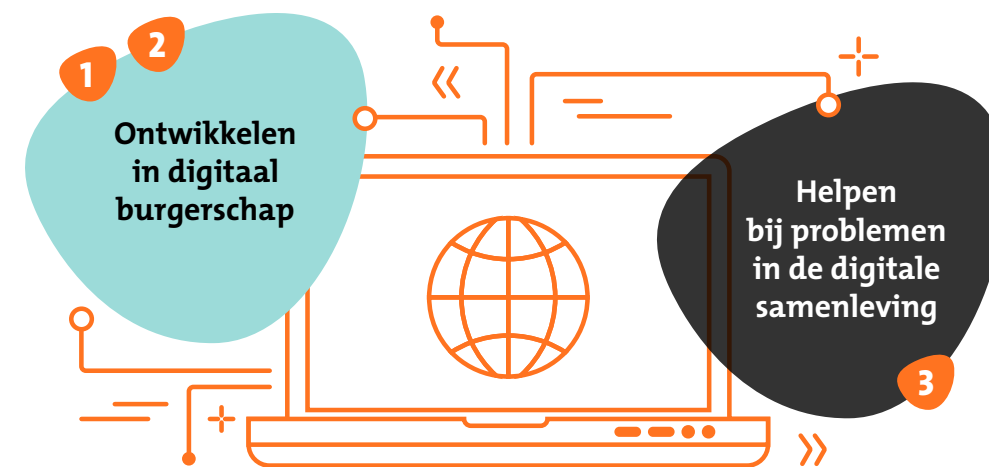
PARTICIPATIE IN DE INFORMATIESAMENLEVING

4.2 Gezamenlijke ambitie

Onze ambitie is:

- 1 Alle 17 miljoen Nederlanders mogelijkheden bieden zich te ontwikkelen in digitaal burgerschap.**
Enerzijds om zich kritisch, gelijkwaardig en creatief te kunnen manifesteren in de digitaliserende wereld en anderzijds om mogelijkheden en beperkingen van digitale informatie beter te herkennen. De bibliotheek heeft hiervoor een natuurlijke positie in het informatielandschap omdat zij als vanouds een gidsrol speelt in het beschikbaar stellen van informatie en het selecteren, filteren en beoordelen op betrouwbaarheid daarvan. Ondersteund door onder andere de nieuwe Pica-programmalijn Digitaal Burgerschap willen we hier invulling aan geven¹.
- 2 De jeugd te helpen met het leren van 21^e eeuwse vaardigheden.**
Om gelijke kansen voor alle kinderen te vergroten streven we naar een samenhangend pakket van activiteiten in 2023. Dit doen we samen met het netwerk mediawijsheid en in goede verbinding met het onderwijs door aan te sluiten bij het nieuwe Curriculum.nu.²

- 3 De groep van 4 miljoen kwetsbare burgers te helpen die moeite hebben om hun weg in de digitale samenleving te vinden.**
Dat willen doen door enerzijds te voorzien in mogelijkheden om de digitale vaardigheden te verbeteren én anderzijds voorzien in een ondersteuningsstructuur of vangnet waar mensen die blijven vastlopen structureel terecht kunnen. In 2023 willen we, samen met de moeilijkst bereikbare doelgroepen, nieuwe wegen hebben gevonden om hen hierin mee te nemen. We willen dat het bereik dan significant is toegenomen en dat we beter weten wat wel en niet werkt voor deze groep.

4.3 Bijdrage van partners

Er zijn al initiatieven op tal van terreinen, zoals het programma Digitale Inclusie dat zich richt op de ondersteuning van de minder digitaal vaardige burger en het Netwerk mediawijsheid, dat tal van instrumenten biedt voor de media-opvoeding van de jeugd. Maar een brede samenhangende aanpak op het gehele terrein ontbreekt. Deze aanpak willen wij als netwerk in de komende drie jaar ontwikkelen, door reeds bestaande programma's door te ontwikkelen en door nieuwe landelijke programma's op te zetten. Het gaat om programma's als Digitale Inclusie, Digitale geletterdheid jeugd en Digitaal Burgerschap.

De KB draagt hieraan bij via het (door)ontwikkelen van de programma's, waardoor deze programma's lokaal door lokale bibliotheken kunnen worden ingezet. De KB maakt bijvoorbeeld landelijke afspraken (zoals met het ministerie van BZK in het geval van de uitrol van de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO)), koopt landelijke content en cursussen in (op advies van bibliotheken, bijvoorbeeld Digisterker) en stelt instrumenten beschikbaar voor doelgroepanalyse en voor impact- en effectmeting.

De POI's vervullen een belangrijke rol bij de ontwikkeling en uitrol van de landelijke programma's, bijvoorbeeld door samen met lokale bibliotheken experimenten en pilots uit te voeren, maar ook door lokale bibliotheken te ondersteunen bij het lokaal implementeren van de landelijke programma's.

De lokale bibliotheken kennen als geen ander de (lokale) behoeften en doelgroepen (op basis van een lokale doelgroepanalyse) en leveren vanuit die invalshoek een bijdrage aan experimenten en aan de ontwikkeling van landelijke programma's. In nauwe samenwerking met lokale partners en opdrachtgevers/financiers leveren zij diensten, bijvoorbeeld cursusaanbod of een IDO, aan de lokale samenleving.

¹ Zie: <https://www.bibliotheeknetwerk.nl/digitaal-burgerschap>.

² Zie: <https://www.bibliotheeknetwerk.nl/digitale-geletterdheid-jeugd>;
<https://www.curriculum.nu/voorstellen/digitale-geletterdheid/>;
<https://www.mediawijzer.net>.

PARTICIPATIE IN DE INFORMATIESAMENLEVING

Deze complexe en grote opgave kan, zoals genoemd, alleen aangepakt worden door op brede schaal samen te werken. Een belangrijke activiteit van de komende drie jaar is dan ook het vormen van een sterk en betrokken **netwerk van organisaties** rond deze opgave, van bibliotheken en POI's, van overheden en van partners op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Voor alle betrokken publieke organisaties stelt het 'adopter' van deze grote opgave eisen aan de inzet van mensen en middelen. Daarnaast moeten de financiële middelen daar ook toereikend voor zijn. Uit bestaande middelen, kan het in gang zetten van de beweging en het ontwikkelen van nieuwe voorzieningen worden bekostigd. Voor structurele borging is aanvullende financiering noodzakelijk. In een effectief netwerk nemen verschillende partners elk verantwoordelijkheid voor het duurzaam in stand houden en delen van een kansrijke voorziening die voor het gehele netwerk is ontwikkeld. Zo worden de 'lasten' van vernieuwing als netwerk gedragen.

Daarnaast zullen de bibliotheken voor nieuwe, structurele taken ook op zoek moeten gaan naar aanvullende structurele financiering, zoals dat nu bijvoorbeeld ook wordt georganiseerd ten aanzien van de verdere uitrol van de IDO's bij bibliotheken. Die financiering is noodzakelijk om de gewenste kwaliteit te kunnen bieden, om robuuste dienstverlening neer te zetten en om uiteindelijk het verschil te kunnen maken voor burgers die deze diensten zo hard nodig hebben.

4.4 Jaarprogramma 2021

We gaan de volgende activiteiten uitvoeren:

Bestaande programma's worden doorontwikkeld en er worden nieuwe programma's opgezet.

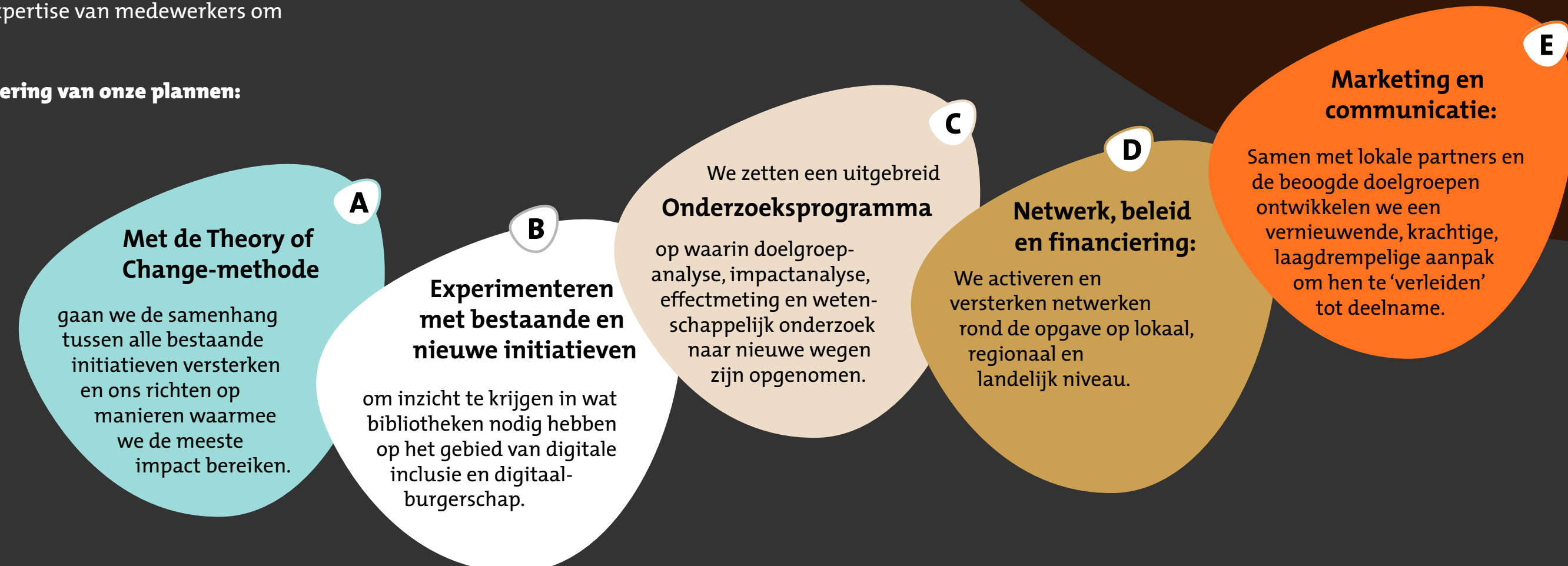
- 1 We zetten een nieuwe landelijke programmalijn **Digitaal Burgerschap** op in samenwerking met Stichting Pica, KB, SPN en bibliotheken. Deze programmalijn heeft tot doel burgers - jong en oud - een gelijke kans te bieden om zich kritisch, gelijkwaardig en creatief te manifesteren in de digitaliserende wereld, en om bibliotheken zo toe te rusten dat zij de doelgroepen hierin optimaal kunnen ondersteunen. We doen dit door het ontwikkelen van instrumenten en het samen met de doelgroepen experimenteren met kansrijke initiatieven. Resultaten zijn onder andere een lokaal plan Digitaal Burgerschap, een uitvoeringsprogramma en een subsidieprogramma voor de jaren 2022-2025 voor alle bibliotheken. We starten met de doorontwikkeling van kansrijke interventies en zetten in op het vergroten van expertise van medewerkers om

bibliotheken toe te rusten voor deze opgave. We zetten in op het versterken en breed delen van nieuwe initiatieven, en de ontwikkeling van de bibliotheken in de nieuwe positie als gids in de informatiesamenleving.

- 2 We breiden het programma **Digitale inclusie** (inclusief IDO's) verder uit. In 2021 willen we bereiken dat er een landelijk dekkend netwerk van informatiepunten digitale overheid is (IDO's), dat het cursusaanbod digivaardigheden is uitgebreid en dat de brede informatiefunctie van de bibliotheek is geïmplementeerd bij nagenoeg alle bibliotheken. Daarnaast zetten we in op de uitbreiding van de informatiefunctie naar de thema's E-health en sociaaljuridische dienstverlening, onder andere in samenwerking met het ministerie van VWS, Sociaal Werk Nederland en het Juridisch Loket. Verder zetten we, met lokale partners, in op nieuwe ontwikkelingen, zoals het werken met 'embedded librarians', om moeilijk bereikbare doelgroepen te activeren.

- 3 We creëren een doorlopende leerlijn **Digitale geletterdheid jeugd**. Met dit programma zorgt de bibliotheeksector er samen met haar netwerkpartners voor dat de jeugd van 0 tot 18 jaar de 21e-eeuwse vaardigheden leert. Het gaat bijvoorbeeld om vaardigheden als kritisch denken, creatief denken, problemen kunnen oplossen, ict-basisvaardigheden, informatievaardigheden, *computational thinking* en mediawijsheid. We willen zoveel mogelijk jongeren bereiken in een goede verbinding met het onderwijs, specifiek die jongeren die starten vanuit een achterstandspositie. Specifiek voor jeugd brengen we in 2021 samenhang in bestaande initiatieven en vullen die aan tot een doorlopende leerlijn, ook voor de kwetsbare jeugd.

Pijlers onder de realisering van onze plannen:

LEVEN LANG ONTWIKKELEN

3

Leven lang
ontwikkelen

5.1 Context

Digitalisering, technologische ontwikkelingen, maar ook economische, demografische en sociale ontwikkelingen leiden tot grote veranderingen in de samenleving. De coronacrisis vraagt burgers om op een andere manier (veelal digitaal) mee te doen. Daarom is het belangrijk dat er voor alle groepen in de samenleving mogelijkheden zijn om hun vaardigheden te vergroten, zich te ontplooien ten behoeve van hun arbeidsmarktpositie of ‘gewoon’ ten behoeve van hun persoonlijke ontwikkeling.

Bijvoorbeeld voor mensen die deze veranderingen minder goed kunnen bijbenen. Dit kan tot gevolg hebben dat ze minder goed inzetbaar zijn op de veranderende arbeidsmarkt. Of mensen merken dat het (digitaal) communiceren met instanties ingewikkelder is geworden. Leren en ontwikkelen is voor deze groepen van groot belang om te kunnen (blijven) meekomen in de huidige samenleving.

Het gaat daarbij zowel om het opdoen van basisvaardigheden (zoals lezen, rekenen, digitale vaardigheden) als om het doorontwikkelen van vaardigheden die bijdragen aan blijvende inzetbaarheid.

“Onze ambitie is om een centrale plek te zijn waar iedereen terecht kan om zich te ontplooien en te ontwikkelen.”

Daarnaast zijn er groepen die weliswaar goed kunnen meekomen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt, maar die ten behoeve van hun brede persoonlijke ontwikkeling willen blijven leren. Ook voor hen is het van belang dat er mogelijkheden zijn om hun vaardigheden te vergroten.¹ Door al deze mensen in staat te stellen te leren en te ontwikkelen kan worden bijgedragen aan welzijn, brede welvaart en inclusie in onze veranderende samenleving. De bibliotheek wil zich hiervoor inzetten.

¹ Diverse onderzoeksrapporten en beleidsstukken bevestigen dit: www.denkwerk.online/media/1048/denkwerk_arbeidintransitie_hoge_resolutie.pdf; www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2017/leren-ontwikkelen-loopbaan-actieagenda.pdf; www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/09/27/kamerbrief-leven-lang-ontwikkelen.

LEVEN LANG ONTWIKKELEN

5.2 Gezamenlijke ambitie

Onze ambitie is om een centrale plek te zijn waar iedereen, uit alle lagen van de samenleving, terecht kan om zich te ontplooiën en te ontwikkelen:

- 1 Voor de 4 miljoen kwetsbare burgers zijn we een plek waar zij terecht kunnen voor het opdoen van basisvaardigheden (zoals lezen, rekenen, digitale vaardigheden);¹
- 2 Voor de bijna 10 miljoen werkende volwassenen zijn we een plek voor het doorontwikkelen van vaardigheden die bijdragen aan blijvende inzetbaarheid op de arbeidsmarkt;²
- 3 Voor alle 13,4 miljoen volwassenen zijn we een plek waar zij hun behoefte aan persoonlijke ontwikkeling kunnen invullen.³

Wij zijn daarbij een plek die toegang biedt tot non-formele en informele scholingsmogelijkheden, die een opstap en wegwijzer is naar formele scholingsmogelijkheden én die een stimulerende leeromgeving is voor alle burgers die willen samenkomen, kennis willen delen, geïnspireerd willen worden, vaardigheden willen verwerven of hun talenten willen ontplooiën.⁴

¹ PBLQ-Zenc (2013). De burger kan het niet alleen.

² CBS: www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-arbeidsmarkt/werkenden#:~:text=In%20het%20derde%20kwartaal%20van,meer%20dan%20het%20kwartaal%20eervoor.

³ CBS: www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2014/38/in-2019-helft-van-volwassenen-50-plusser#:~:text=Nederland%20telde%20op%201%20januari,de%20laatste%20decennia%20gestaag%20toegenomen.

⁴ Non-formeel aanbod bestaat bijvoorbeeld uit cursussen die niet leiden tot een erkend diploma of certificaat. Onder informeel leren verstaan we bijvoorbeeld lezingen, bijeenkomsten of diverse programmering waarbij het eerste doel in principe is 'vrijtijdsbesteding' maar waarbij je (onbedoeld) ook bijleert. Bibliotheken houden zich niet bezig met formele educatie. Dat ligt bij scholen en andere onderwijsinstellingen en is ook onderhevig aan controle van de onderwijsinspectie. Het gaat hier om volwasseneducatie.

De bibliotheek is die plek omdat het een openbare, neutrale en laagdrempelige plek in de directe omgeving van burgers is. Het is bovendien één van de weinige plekken waar mensen uit verschillende lagen van de samenleving zich thuis voelen en waar leren niet iets is van 'moeten' maar van 'willen'. De bibliotheek bevordert hiermee ook het leerplezier en de leermotivatie.

Het voorgaande betekent overigens niet dat alles in de bibliotheek plaatsvindt of dat de bibliotheek de enige plek is waar diensten worden aangeboden. Immers, de bibliotheek werkt samen met lokale partners aan een laagdrempelige infrastructuur voor informeel en non-formeel leren. In die infrastructuur kan de bibliotheek als plek een belangrijke rol spelen, maar kunnen ook andere plekken en relevant aanbod van lokale partners waarnaar de bibliotheek doorverwijst en mee samenwerkt een belangrijke rol spelen. Bibliotheken vervullen hun functie door deelname aan bestaande lokale of regionale netwerken gericht op de bestrijding van laaggeletterdheid, het bevorderen van basisvaardigheden, de stimulering van (arbeids)participatie en persoonlijke ontwikkeling en stemmen hun rol af met andere partners.

En als bepaalde groepen niet gemakkelijk naar de bibliotheek (of een andere plek) kunnen komen, dan komt de bibliotheek naar de mensen toe. Bijvoorbeeld in buurthuizen, sportclubs, bedrijven of zorgcentra.

Vanuit deze positionering willen we samen met landelijke en lokale partners een breed, gediversifieerd en vraaggericht aanbod bieden waarmee we méér burgers willen bereiken dan op dit moment, meer burgers onze diensten willen laten gebruiken en daarmee ook meer maatschappelijke impact willen genereren. De huidige positie die bibliotheken bekleden in het lokale netwerk op het gebied van leren (bijvoorbeeld via de (digi)taalhuizen) wordt verder uitgebouwd, bestendigd en verbreed naar het gehele spectrum van leven lang ontwikkelen zodat hiermee tevens mensen ten behoeve van arbeidsmarktparticipatie én ten behoeve van hun persoonlijke ontwikkeling worden bediend. De bibliotheek zorgt daarbij voor een diverse programmering waar voor iedereen geschikt, aansprekend en vraaggericht aanbod te vinden is. Denk hierbij aan fysieke en blended cursussen in de bibliotheek, maar ook aan vraaggerichte e-content, alsmede aan het faciliteren van lezingen, debat en kunst en cultuur.

5.3 Bijdrage van partners

Een heldere rolverdeling over wie wat doet en hoe de verschillende partijen actief bijdragen aan de gezamenlijke maatschappelijke opgave is randvoorwaardelijk.

KB en POI's ontwikkelen – in samenwerking met lokale bibliotheken – de bouwstenen op het gebied van beleid, marketing, monitoring e.d. die lokale bibliotheken kunnen gebruiken om hun lokale dienstverlening in te richten en hun lokale netwerk op te bouwen. Hierbij is het van belang oog te hebben voor de lokale situatie. Elk werkgebied is verschillend en lokale bibliotheken werken met lokale subsidies ook aan lokale prioriteiten samen met diverse partners.

De POI's ondersteunen de lokale bibliotheek. De POI's zorgen dat de provincie goed aangehaakt is waarmee de rol van de provincie ook helder is voor alle partijen. De KB kan een bijdrage leveren door landelijke allianties te bouwen of door cursussen en content gezamenlijk in te kopen.

De budgetten voor de inkoop van educatieve materialen groeien jaarlijks waardoor er een beter gediversifieerd en vraaggericht aanbod kan worden samengesteld ten behoeve van meer maatwerk en een groter bereik bij meerdere doelgroepen.¹ Toch zal het vervullen van een rol als leer- en ontwikkelplek aanvullende investeringen vergen. Dit wordt nader in beeld gebracht in de verkenning naar een businessmodel/exploitatiemodel (zie ook verderop). Daarbij verkennen we ook de mogelijkheid om via de ministeries van OCW en SZW scholingsbudgetten beschikbaar te krijgen voor bibliotheken die kunnen worden ingezet om het aanbod voor kwetsbare burgers en werkende volwassenen te faciliteren. Ook beogen we dat bibliotheken lokaal, meer dan nu het geval is, gebruikmaken van WEB-middelen (Wet Educatie en Beroepsonderwijs) om hun programmering in te vullen. Landelijke (richting ministerie van OCW en VNG) en lokale lobby vullen elkaar hierbij aan.

“Opzetten van een nieuw landelijk programma ‘Persoonlijke Ontwikkeling’ als onderdeel van het bredere programma Leven Lang Ontwikkelen.”

¹ Zo is er vanaf 2021 bijvoorbeeld aanbod beschikbaar op het gebied van E-health en positieve gezondheid.

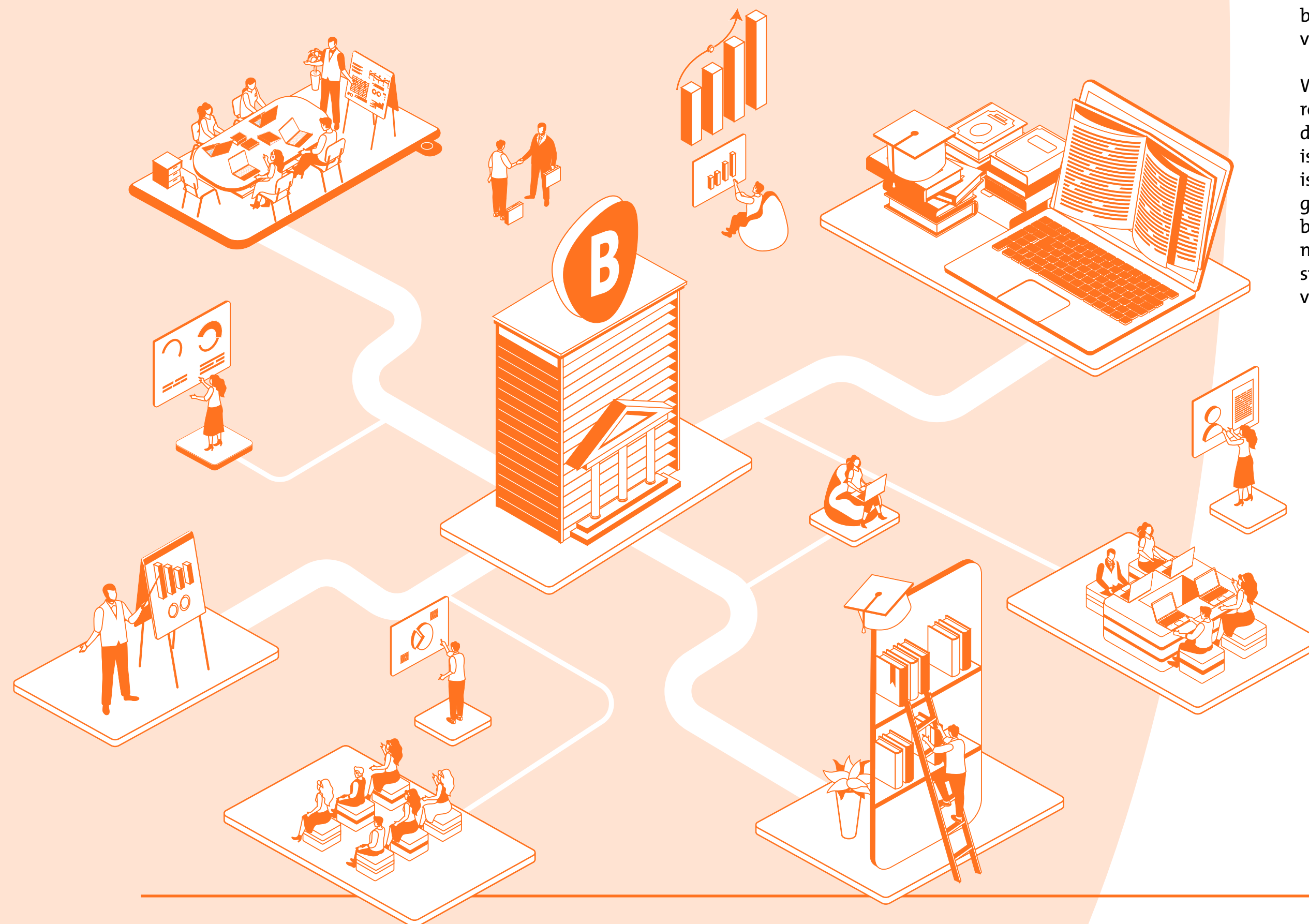
5.4 Jaarprogramma 2021

- 1 **Voortzetten, doorontwikkelen en focus op hoger bereik met het programma ‘de Bibliotheek en basisvaardigheden’** volgens de bestaande structuur en door verbreding naar duurzame arbeidsparticipatie.
 - a. Het programma basisvaardigheden wordt voortgezet en in 2021 doorontwikkeld met daarbij extra nadruk op een hoger bereik onder kwetsbare doelgroepen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt ten aanzien van hoger bereik via het cursusaanbod en een hoger bereik via het ‘vangnet’ (dit laatste gebeurt in afstemming met maatschappelijke opgave 2).
 - b. Daarnaast wordt het programma in 2021 uitgebreid naar de ‘tussengroep’ (burgers die zich ontwikkelen ten behoeve van duurzame arbeidsparticipatie). Dit gebeurt enerzijds door een breder aanbod gericht op duurzame arbeidsmarktparticipatie beschikbaar te stellen én anderzijds doordat we met nog eens tien bibliotheken (bovenop de huidige vijf) aan de slag gaan met het concept Inloopschool/Ontwikkelplein gericht op duurzame arbeidsmarktparticipatie.
- 2 **Opzetten van een nieuw landelijk programma ‘Persoonlijke Ontwikkeling’ als onderdeel van het bredere programma Leven Lang Ontwikkelen** naar voorbeeld van bestaande landelijke programma’s zoals de Bibliotheek *op school* en basisvaardigheden, inclusief communicatie en draagvlak in het veld.¹ Dit landelijk programma bevat onder andere een interactief leer- en ontwikkelplatform voor gebruikers van bibliotheken.
 - a. Voor het programma Persoonlijke Ontwikkeling maken we in 2021 een start met het ontwikkelen van bouwstenen.
 - b. Er is een gedragen visie (zie punt 3) over waar de sector naartoe wil op het gebied van leven lang ontwikkelen (inclusief financiering).
 - c. Een eerste stap is de lancering van een breed aanbod online cursussen ingekocht door de KB Inkoopcommissie ten behoeve van alle bibliotheken. Daarnaast koppelen we e-content aan fysieke activiteiten en andersom, zoals bijvoorbeeld reeds gebeurt bij de VPRO MeetUps en Studiekringen.
- 3 **Het organiseren van de noodzakelijke randvoorwaarden**
 - a. Er is een gedragen visie.
 - b. Het gezamenlijk inkopen van de benodigde (digitale) content en cursussen. Dit gebeurt door de KB Inkoopcommissie op advies van de lokale bibliotheken.
 - c. Monitoring, onderzoek, impactanalyse (zie activiteiten bij stelseluitdaging Kwaliteit en kennis). Aansluitend bij bestaande monitoringsinstrumenten waarbij Storytelling ook een rol speelt.
 - d. Vakmanschap.² De positionering van de bibliotheek op het terrein van Leven Lang Ontwikkelen vraagt om nieuwe en andere competenties van de bibliotheekmedewerkers, zoals bijvoorbeeld didactische vaardigheden en vaardigheden op het gebied van advies en doorverwijzing, klantsensitiviteit en netwerken.

¹ Het bredere programma omvat basisvaardigheden, duurzame arbeidsmarktparticipatie en persoonlijke ontwikkeling.

² SPN (2021). Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals.

ROBUUSTE LOKALE BIBLIOTHEEK

6.1 Context en gezamenlijke ambitie

Bibliotheken willen vanuit hun wettelijke functies bijdragen aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. Daar horen passende vormen van dienstverlening bij, waarmee bibliotheken dynamisch weten in te spelen op hun telkens veranderende omgeving. Hoe zorg je dat de opgaven waaraan je als bibliotheek werkt haalbaar en betaalbaar zijn en blijven en je voldoende kwaliteit aan de burgers kunt bieden? In andere bewoordingen: hoe zorgen we dat onze veranderende organisaties ‘robuust’ blijven?

We willen inzichtelijk maken wat de definitie van een robuuste bibliotheek is en hoe we ervoor gaan zorgen dat de bibliotheek voor iedereen zowel nabij als toegankelijk is. Om de maatschappelijke rol goed te kunnen invullen is het van belang dat de bibliotheekvoorziening zowel goed bereikbaar is als toegankelijk voor alle lagen van de bevolking. De robuustheid van de bibliotheekvoorziening moet niet alleen op peil blijven, maar er zullen ook stappen vooruit gezet dienen te worden ten behoeve van de toekomstbestendigheid.

Partijen spreken met elkaar de ambitie uit om de robuustheid van bibliotheekvoorzieningen te behouden en te vergroten om zo een bijdrage te kunnen blijven leveren aan de lokale gemeenschap.

Daartoe ontwikkelen we een aantal bibliotheekcategorieën waarmee het hele spectrum aan bibliotheekvoorzieningen is gedekt. Bij elk categorie weet je straks waarom het een gezonde bibliotheek is door middel van verschillende bouwstenen (modules) zoals personeel, financiën en activiteiten/diensten. Bibliotheken kunnen hiermee hun verhaal vertellen. Het verhaal is geïllustreerd met een aantal *best practices* en onderbouwd met informatie over maatschappelijke impact. Daarnaast verzorgen we een handreiking om lokaal beter het gesprek te kunnen voeren over de inhoud van een volwaardige (robuuste) bibliotheek. Deze handreiking moet verbindend werken als het gaat om gemeentelijke beleidsdoelen en de mogelijkheden van de bibliotheek om deze doelen te verwezenlijken.

“We willen inzichtelijk maken wat de definitie van een robuuste bibliotheek is en hoe we ervoor gaan zorgen dat de bibliotheek voor iedereen zowel nabij als toegankelijk is.”

6.2 Bijdrage van partners

Er zal een projectteam samengesteld worden, waarbij de projectleiding verzorgd zal worden vanuit een provinciale ondersteuningsinstelling. Verder zal het team bestaan uit een adviesbureau, een bedrijfskundige/auditor en een teamlid namens de KB op het vlak van monitoring, evaluatie- en impactonderzoek. Tevens zullen diverse bibliotheken deelnemen om het landschap en de bijbehorende behoeften in kaart te brengen. De projectleider zal rapporteren aan een stuurgroep, bestaande uit leden van de VOB, SPN en VNG.

Om de resultaten tussentijds te toetsen en om advies te vragen zal een klankbordgroep van bibliotheken ingesteld worden. Tevens is afstemming met de overige teams vanuit de netwerkagenda.

Op basis van de projectopdracht zal vanuit de VOB een budget beschikbaar worden gesteld teneinde de kosten van het projectteam en een extern adviesbureau te dekken. De VOB komt hiervoor met een uitgewerkt voorstel.

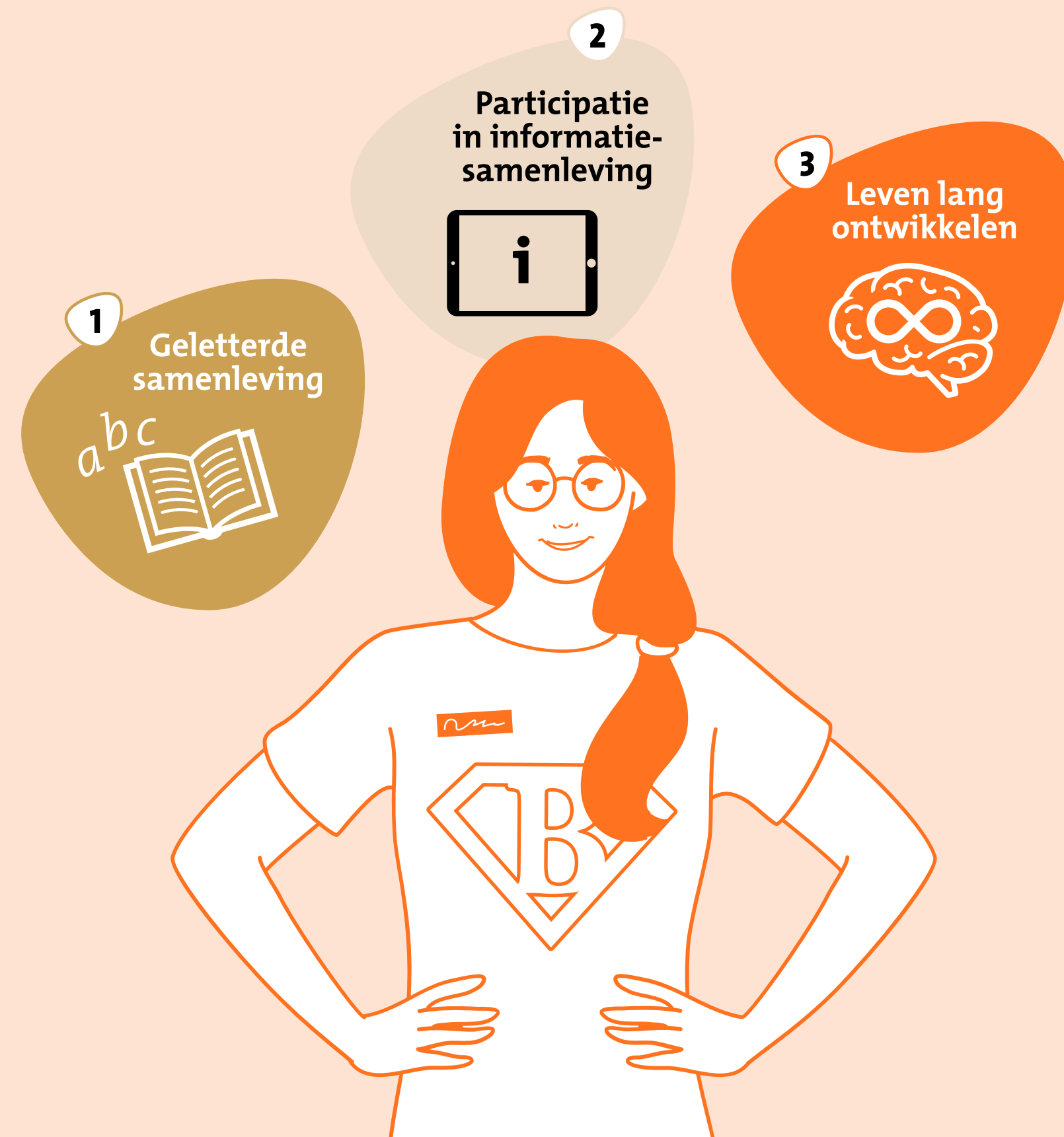
6.3 Jaarprogramma 2021

De focus in 2021 ligt op het realiseren van de verschillende categorieën van bibliotheken waarin zowel het vertellen van het verhaal als de cijfers zijn opgenomen. Dit inclusief een handreiking die toepasbaar is voor alle bibliotheken. Ook provinciale ondersteuningsinstellingen kunnen hiermee bibliotheken ondersteunen in hun doelstellingen.

We gaan de volgende activiteiten uitvoeren:

- 1 Er zal onderzoek gedaan worden naar de nabijheid en toegankelijkheid van bibliotheken dat voortbouwt op reeds bestaande informatie. Doel: inzicht geven in nabijheid en toegankelijkheid van bibliotheken en hetgeen dit maatschappelijk gezien oplevert.
- 2 Er worden categorieën van bibliotheken opgesteld inclusief bijbehorende bouwstenen. Dit zal onder supervisie van de projectleider door een adviesbureau verzorgd worden, waarbij de koppeling met de sector bewaakt blijft.
- 3 Er zal een handreiking geschreven worden om gesprekken op lokaal niveau beter te kunnen voeren.

MEDEWERKERS EN VRIJWILLIGERS

7.1 Context

Bibliotheken staan midden in de samenleving en zijn van alle tijden en samenlevingen. Bijna dertigduizend medewerkers en vrijwilligers delen een passie om er te zijn voor de lokale gemeenschap. Met overtuiging en in een veelheid van rollen dragen zij bij aan een samenleving waarin iedereen kan meedoen. Dat vraagt om een breed palet aan competenties van de mensen die er werken.

Bibliotheken veranderen van missie, visie, vorm en inhoud. Een moderne bibliotheek heeft een gezond bestaansrecht en beschikt over voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers en vrijwilligers die uitblinken in nieuw vakmanschap, zoals staat beschreven in de *Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals*.¹

Het zal niemand zijn ontgaan dat de sector zich in een grote transitie bevindt. Het zal ook duidelijk zijn dat het publieke domein bezig is met een comeback, na decennia van het mantra van de markt. Deze ontwikkelingen schragen de noodzaak tot het zorgen voor voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers en vrijwilligers in de maatschappelijk-educatieve bibliotheek.

De ontwikkeling is voor bibliotheekorganisaties zo ingrijpend dat een gezamenlijke aanpak van arbeidsmarkt vraagstukken en scholing nodig is.

Voor het realiseren van deze ambities stellen de netwerkpartners gezamenlijk en in samenwerking met relevante partners, zoals Stichting Bibliotheekwerk (SBW), NBD Biblion en Stichting Lezen, het uitvoeringsplan en de financiële uitwerking vast.

¹ SPN (2021). Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals.

7.2 Gezamenlijke ambitie

De bibliotheeksector is een aantrekkelijke werkgever, die investeert in (voldoende) gemotiveerde, gekwalificeerde en duurzaam inzetbare werknemers en vrijwilligers die actief bijdragen aan hun eigen ontwikkeling en die van de organisatie.

Partijen spreken af dat acties worden ondernomen om:

- De inzetbaarheid van zittend personeel te vergroten en doorstroom ook op brancheniveau te stimuleren;
- Nieuw personeel, dat een afspiegeling vormt van de samenleving en beschikt over de juiste kwalificaties en competenties, te vinden en te behouden;
- De vervanging van de huidige en verwachte uitstroom van personeel in goede banen te leiden.
- De inzet en ontwikkeling van vrijwilligers op te nemen in HR-beleid.

Hiervoor zijn randvoorwaarden:

- Een goede functionerende HR-infrastructuur;
- Voor alle bibliotheken betaalbare HR-capaciteit;
- Voldoende financiële middelen.

De gezamenlijke inspanning levert een nieuw vakmanschap op bij medewerkers die met plezier bij de bibliotheken werken en de diverse maatschappelijke opgaven aanpakken.² Om dit vakmanschap verder te verbreden en te verdiepen willen we in de toekomst ook verbindingen leggen met internationale opleidings- en ontwikkelingsprogramma's.

“Passie om er te zijn voor de lokale gemeenschap.”

² SPN (2021). Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals.

MEDEWERKERS EN VRIJWILLIGERS

7.3 Bijdrage van partners

Rolverdeling

- Bibliotheken: regie op voldoende, duurzaam inzetbare en goed gekwalificeerde werknemers en vrijwilligers;
- VOB: regie op werkgeverschap en arbeidsmarktvraagstukken en het bij elkaar brengen van scholingsgelden uit de branche die zijn bedoeld voor het ontwikkelen en inkopen van een gezamenlijk opleidingsaanbod;
- KB: regie voeren vanuit haar wettelijke taak;
- SPN/POI's: ontwikkelen brancheopleiding en agenderen actuele HR-onderwerpen.

Bijdrage partners

- De bibliotheken zorgen voor het ontwikkelen en uitvoeren van strategisch opleidings- en personeelsbeleid, reserveren individueel en gezamenlijk scholingsbudget en maken zo veel mogelijk gebruik van het gezamenlijk ingekochte scholingsaanbod.
- De VOB zorgt in afstemming met andere partijen voor goede arbeidsvoorwaarden, een goed werkende arbeidsmarkt en een landelijk opleidingsplan en het bij elkaar brengen van scholingsgelden uit de branche;
- De KB voert de regie vanuit haar wettelijke taak;
- De gezamenlijke POI's dragen vanuit hun innovatietaak zorg voor:
 - Een integraal opleidingsaanbod op Bibliotheek Campus en de ontwikkeling van relevante opleidingen. In lijn daarmee wordt een modulaire brancheopleiding ontwikkeld voor mensen die werken of willen gaan werken in de bibliotheeksector;
 - Het signaleren en oppakken van actuele HR-onderwerpen;

Financiële bijdrage

- Om deze ambitie waar te maken is een eenmalige investeringsimpuls nodig van de Rijksoverheid;
- KB draagt bij aan de ontwikkeling brancheopleiding openbare bibliotheek¹ (SPN voert dit uit in opdracht KB);
- VOB spant zich in voor het verwerven van additionele middelen, ook in de vorm van subsidies (via SBW);
- De POI's en SPN dragen bij aan de ambitie met een bijdrage uit de bestaande middelen voor:
 - Ontwikkeling brancheopleiding;
 - SPN financiert Bibliotheek Campus en HR-netwerk;
- Bibliotheken reserveren een nader af te spreken scholingsbudget (bijvoorbeeld 3% van het formatie-budget) en zoeken waar mogelijk de gezamenlijkheid op voor de besteding daarvan. Daarnaast wordt een deel van die 3% beschikbaar gesteld voor een 'gezamenlijk scholingsbudget' waarmee op sectoraal niveau scholing kan worden ingekocht, ontwikkeld, georganiseerd en/of uitgevoerd.

¹ SPN (2021). Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals.

7.4 Jaarprogramma 2021

Het eerste jaar is geslaagd als de netwerkpartners gezamenlijk en in samenwerking met relevante partners, zoals SBW, NBD Biblion en Stichting Lezen het uitvoeringsplan en de financiële uitwerking voor het realiseren van deze ambities de netwerkpartners hebben vastgesteld en zijn gestart met de uitvoering.

Strategische personeelsplanning

<i>Integraal verbeterplan Instroom, doorstroom en uitstroom van medewerkers en vrijwilligers</i> op basis van onderzoek van SBW naar strategische personeelsplanning	VOB SBW			
<i>Strategisch opleidingsplan voor de branche</i> ontwikkelen inclusief financieringsplan voor gezamenlijk (ingekocht) scholingsaanbod	VOB		SPN	
<i>Strategisch opleidingsplan voor de eigen organisatie</i> ontwikkelen 'van landelijk naar lokaal' inclusief operationeel jaarplan				OB
<i>Overzicht subsidies</i> die kunnen worden aangevraagd op organisatie- of sectoriaal niveau	VOB SBW	KB	SPN	
Haalbaarheid <i>Erkenning Eerder Verworven Competenties (EVC)</i> onderzoeken	VOB SBW			
<i>FUWA</i> implementeren in de branche	VOB SBW			
<i>Competentie-index</i> ontwikkelen	VOB SBW			

Ontwikkelen van nieuw vakmanschap

<i>Brancheopleiding voor maatschappelijk-educatieve bibliothecaris</i> en informatie-dienstverlenende bibliothecaris ontwikkelen op basis van beroeps- en opleidingsprofielen		KB	SPN	
<i>Aanvulling domeinbeschrijvingen met rollen en opleidingsprofielen voor vrijwilligers</i>		KB	SPN	
<i>Bibliotheek Campus aanpassen op basis van brancheopleiding en vullen met content</i>		KB	SPN	

Versterken van HR-infrastructuur

Verbeteren <i>HR-infrastructuur</i> met HR-ondersteuning voor bibliotheken	VOB SBW	KB	SPN	
Verbreden <i>landelijk HR-netwerk openbare bibliotheken</i> voor kennisdeling en samenwerking	VOB SBW	KB	SPN	OB

DIGITALE (NETWERK-) INFRASTRUCTUUR

8.1 Context

We willen een sterke digitale dienstverlening voor de gebruiker realiseren. Achter elke sterke digitale dienstverlening voor de gebruiker staat een samenhangende digitale (netwerk)infrastructuur. Doordat de infrastructuur nu niet goed verbonden is, slaagt de bibliotheeksector er niet in om de dienstverlening ten behoeve van de gebruikers te optimaliseren. De netwerkinfrastructuur is geen doel op zich maar moet de bijdrage van de bibliotheken aan maatschappelijke opgaven ondersteunen.

“Een beter afgestemde digitale infrastructuur realiseren, dat is onze ambitie.”

8.2 Gezamenlijke ambitie

Het is onze ambitie om een beter afgestemde digitale infrastructuur te realiseren. Dat geldt binnen het netwerk van bibliotheken: tussen lokale, provinciale en landelijke infrastructuur. Maar ook daarbuiten; bibliotheken werken met steeds meer andere partijen samen (welzijnsorganisaties, scholen, andere culturele instellingen), iets wat de infrastructuur zou moeten kunnen ondersteunen.

Het ICT-landschap van de bibliotheeksector is versnipperd. Dat maakt onderhoud kostbaar en remt innovatie. Om verdubbeling en gaten te vermijden is het nodig dat er in samenhang gestuurd wordt op een gemeenschappelijke infrastructuur. Om dat te bereiken is het nodig dat er een gezamenlijk beeld van die infrastructuur en de gewenste ontwikkeling ervan bestaat, dit leggen we vast in een informatieplan. Bij het opstellen van het informatieplan wordt rekening gehouden met de ambities die in de andere onderdelen van de netwerkagenda zijn geformuleerd. Voor het informatieplan is dan de vraag wat deze ambities van de digitale netwerkinfrastructuur verwachten. Ook zullen we bij het opstellen rekening houden met ontwikkelingen buiten onze sector en ervaringen van andere relevante organisaties.

We sturen op een optimale aansluiting tussen de Landelijke Digitale Infrastructuur (KB) en lokale (bibliotheek)systemen (lokale bibliotheken) en de provinciale rol in de infrastructuur (POI's).

We richten ons op concrete verbeteringen in de infrastructuur, gericht op de doelstellingen uit het convenant.

8.3 Bijdrage van partners

KB zorgt voor ontwikkeling van de Landelijke Digitale Infrastructuur (LDI). De drempel voor een Collectief Landelijk Bibliotheekstelsel is in februari 2021 niet gehaald. Er is echter wel een beweging op gang gekomen die de eerder beschreven voordelen van een Collectief Landelijk Bibliotheekstelsel wil realiseren langs andere weg. We zetten ons ervoor in om met alle netwerkpartners samen, waar mogelijk de beoogde voordelen van een Collectief Landelijk Bibliotheekstelsel te realiseren. Dit doen we door zo open en standaard mogelijke verbindingen tussen de door hen beheerde infrastructuur te realiseren. De specifieke inzet, rollen en verantwoordelijkheden ten aanzien van de digitale netwerkinfrastructuur worden in het informatieplan beschreven.

Financiële bijdrage

De LDI wordt gefinancierd door de Rijksoverheid à 17 miljoen euro per jaar. De lokale infrastructuur kost volgens de CBS-cijfers voor automatisering circa 30 miljoen euro per jaar. Het informatieplan stemt deze structurele middelen meer op elkaar af. Voor incidentele investeringen worden aanvullende middelen gezocht.

8.4 Jaarprogramma 2021

Het jaar is geslaagd:

- Wanneer er een eerste versie van een gezamenlijk informatieplan is, inclusief een updatecyclus.
- Als er duidelijkheid komt rond een alternatieve manier waarop we de beoogde voordelen van het Collectief Landelijk Bibliotheekstelsel weten te realiseren.
- Als we stappen hebben gezet om de digitale netwerkinfrastructuur beter op elkaar af te stemmen om zo de gebruiker beter van dienst te kunnen zijn. Dit jaar concentreren we ons daarbij op het zetten van stappen in de realisatie van Single Identity.

Onze doelstelling is om goed in kaart brengen welke afstemming nodig is (in het Informatieplan). We willen versnippering terugdringen en concrete activiteiten ondernemen om drempels weg te nemen in onze gezamenlijke klantbenadering (Single Identity).

We gaan de volgende activiteiten uitvoeren:

- 1 Informatieplan.** We komen tot een gezamenlijk informatieplan, inclusief een update-cyclus. Gebaseerd op de doelen die in de netwerkagenda worden geformuleerd beschrijft het informatieplan wat daar op het gebied van de infrastructuur voor nodig is. Bijvoorbeeld voor het informatiepunt digitale overheid of het ontsluiten van digitale informatie. Of denk aan het ontwikkelen van een leerplatform van de opgave Leven Lang

Ontwikkelen. De opstellers van het informatieplan zijn vertegenwoordigers van de POI's (afvaardiging Provinciaal Coördinatoren Digitale Bibliotheek), de openbare bibliotheken (afvaardiging Commissie Digitaal) en van de KB. Zij zullen bij de andere groepen input ophalen.

2 Collectief Landelijk Bibliotheekstelsel.

We zetten ons ervoor in om met alle netwerkpartners samen, waar mogelijk de beoogde voordelen van een Collectief Landelijk Bibliotheekstelsel te realiseren.

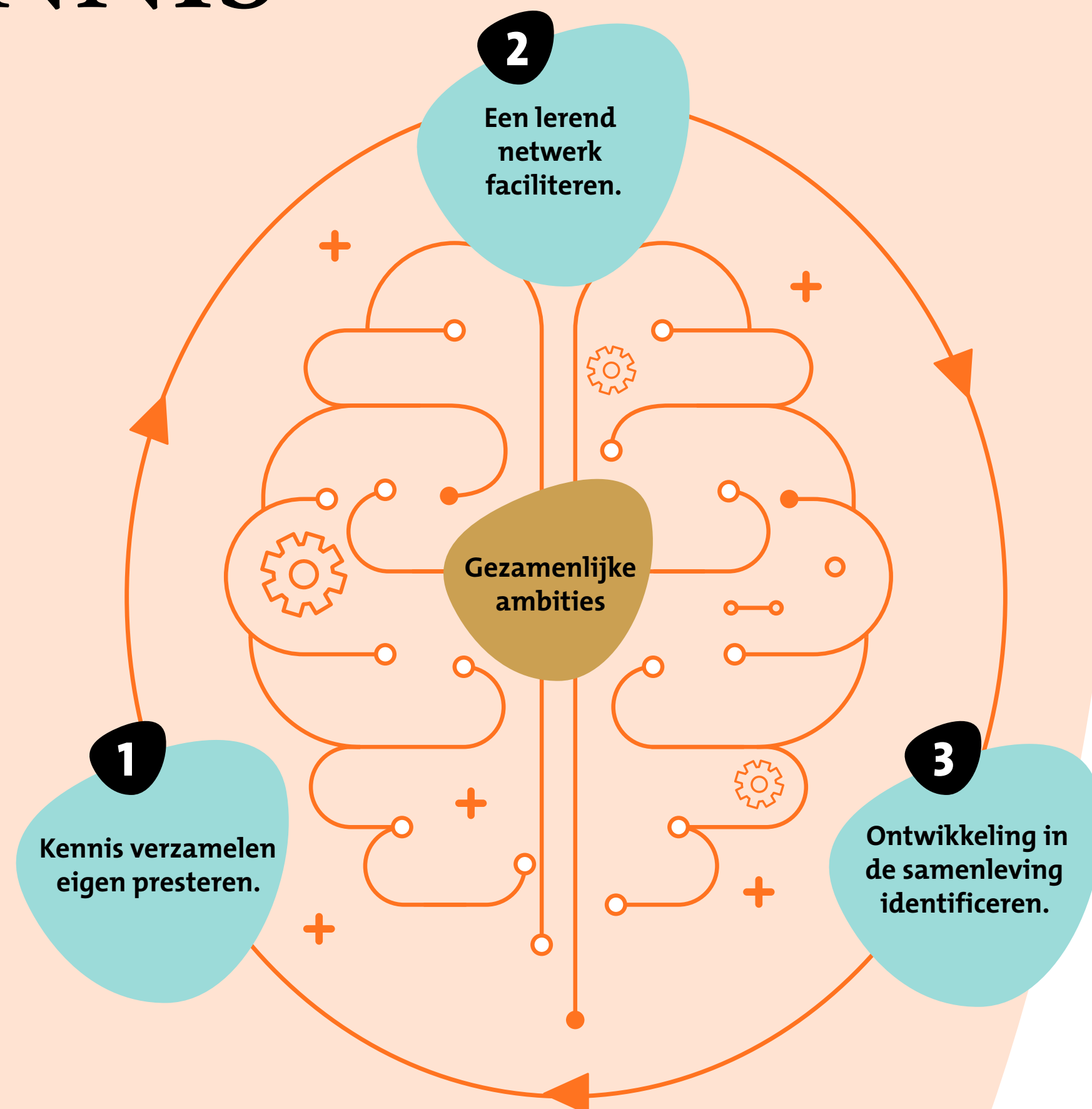
3 Drempels wegnemen.

Gebruikers ervaren nu problemen bij het gebruik van een combinatie van lokale en landelijke diensten (bv bij het wijzigen van een wachtwoord). Door het realiseren van één bibliotheekidentiteit maken we het makkelijker voor onze gebruikers

om zich te identificeren bij verschillende bibliotheekdiensten (Single Identity) en maken we het mogelijk op landelijk niveau zichtbaar te maken welke activiteiten bibliotheken op het gebied van bijvoorbeeld basisvaardigheden en digitale overheid ontplooiën (GIDs). We verkennen welke drempels we in 2022 aan willen pakken. Eén van de onderwerpen die hier voor in aanmerking komt is het in elkaar schuiven van Landelijk Lenen en Gastlenen.

KWALITEIT EN KENNIS

9.1 Context en gezamenlijke ambitie

We willen als bibliotheeksector maatschappelijke impact teweeg brengen bij de verschillende maatschappelijke opgaven. Op het gebied van kennis en kwaliteit willen we de bibliotheken en hun medewerkers voorzien van een fundament van kennis, analyses en instrumenten. We hebben drie ambities:

- 1 Kennis over het eigen presteren zo efficiënt mogelijk verzamelen, analyseren en ontsluiten.**
Dit vindt plaats via effectmetingen, monitoring, benchmarking en evaluaties volgens de Plan-Do-Check-Act-aanpak (PDCA). De rapportages en de toegang tot deze gegevens gaan we efficiënter organiseren door het zo veel mogelijk te bundelen op één centrale publiek toegankelijke plek (de 'cockpit').
 - Inzicht in de maatschappelijke impact van bibliotheekprogramma's met betrekking tot de drie maatschappelijke opgaven en de robuuste lokale bibliotheek vergaren we door het faciliteren van lokaal effectonderzoek met behulp van de landelijke Impactmonitor en het opstarten van meerjarig wetenschappelijk onderzoek dat inzicht biedt in effectiviteit van bibliotheekprogramma's op de drie maatschappelijke opgaven.
 - Vergelijking tussen de bibliotheken gaan we mogelijk maken door een benchmark.
 - Kwaliteit van de organisatie en van programma's en diensten toetsen we aan de hand van de Kwaliteitskaders. Denk aan: Kwaliteit in Beeld (bibliotheken inclusief programma's preventieve leesbevordering) en Zicht op Ontwikkeling (taalhuizen) door de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT). De geaggregeerde kennis en informatie die hieruit voortvloeien analyseren en monitoren we over de tijd. Waar mogelijk koppelen we die met de gegevens over het eigen presteren op de centrale plek.

- 2 Een lerend netwerk faciliteren. Reflectie, uitwisseling van kennis en ervaringen en opleiding en ontwikkeling van medewerkers staan centraal in het lerend netwerk bestaande uit bibliotheken, POI's en de KB.**
Het uitwisselen van kennis gebeurt digitaal en fysiek. De verschillende bestaande digitale kanalen voor kennisdeling brengen we zoveel mogelijk terug tot één centrale plek. Ook is dat we een handvatten bieden aan bibliotheken om aan de slag te gaan met gegevens in de cockpit. Voor de opleiding en ontwikkeling van medewerkers verwijzen we naar de stelseluitdaging medewerkers en vrijwilligers.

- 3 Ontwikkelingen in de samenleving identificeren door verkennend en experimenterend onderzoek op te zetten.**
De branche werkt samen om trends en lange termijn kennisvraagstukken te identificeren en aan te pakken. We vormen een Kennisnetwerk dat zich richt op uitwisseling, signalering en agendering en het ontwikkelen van één gezamenlijke Kennisagenda en Trendboek voor de gehele sector dat tevens het Nationaal Bibliotheekcongres inhoudelijk voedt. Bij het opzetten van het Kennisnetwerk wordt aangesloten bij de expertisepool op het gebied van innovatie.

KWALITEIT EN KENNIS

9.2 Bijdrage van partners

- **Bibliotheken** zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de activiteiten in hun gemeente(n). Door deelname aan de netwerkagenda dragen ze bij aan de opbouw van kennis over de maatschappelijke impact binnen de eigen organisatie en binnen de sector. Ook maken ze gebruik van landelijke instrumenten en middelen zoals de Bibliotheek- en Impactmonitor. Ze delen hun gegevens en best practices via het lerende netwerk. De VOB speelt hier een actieve rol in door middel van de uitvoering van de stelseluitdaging van de robuuste lokale bibliotheek.
- **POI's** dragen zorg voor een landelijk dekkend ondersteuningsnetwerk op het gebied van kennisdeling en dragen actief bij aan het Kennisnetwerk, het ontwikkelen van een brancheopleiding voor medewerkers en het agenderen van actuele HR-onderwerpen. Dat betekent bijvoorbeeld dat ze samen met de KB een leergang Impactmanagement opzetten en een steeds meer een leidende rol krijgen in het project Haal meer uit Data. POI's assisteren bibliotheken met het aanleveren van de gegevens en maken een vertaalslag van de resultaten in handreikingen voor bibliotheken.
- **CBCT** houdt zich bezig met het up-to-date houden en het herijken van certificeringskaders om te zorgen dat de normen aansluiten bij de inhoud en uitgangspunten in de Netwerkagenda. Daarnaast delen ze hun geaggregeerde kennis en informatie op bestaande plekken in de digitale infrastructuur. Naast het delen geven ze ook duiding aan data.
- De **KB** ontwikkelt en onderhoudt een digitale infrastructuur voor onderzoek en kennisdeling. Er komen geen nieuwe instrumenten maar bestaande instrumenten worden geïntegreerd en beter toegankelijk gemaakt. Daarnaast vervult de KB een stimulerende rol bij het uitvoeren van vernieuwend en wetenschappelijk onderzoek zoals bij het programma Digitaal Burgerschap (maatschappelijke opgave).

9.3 Jaarprogramma 2021

- 1 In 2021 schetsen we de contouren van de cockpit om deze in 2022 te lanceren. De cockpit is het centrale publieke digitale platform met alle bestaande informatie op het gebied van maatschappelijke impact, monitoring en onderzoek.
- 2 We starten een gesprek met alle netwerkpartners hoe we een benchmark inhoudelijk kunnen opzetten en het beste kunnen organiseren.
- 3 Het Lerend Netwerk geven we verder vorm waarbij de behoefte en inzet van bibliotheken leidend is. Onderdeel hiervan is de leergang Impactmanagement. Daarnaast maken SPN en KB afspraken wie het beheer, de ondersteuning en moderatie van bestaande digitale platformen zoals Biebtobieb, Innovatiebieb en Bibliotheeknetwerk gaat uitvoeren.
- 4 Het opzetten en vormgeven van een Kennisnetwerk. De POI's en KB nemen het initiatief om deze groep op te zetten samen met de bibliotheken.

Activiteiten op het gebied van kennis en kwaliteit zijn ondersteunend aan de maatschappelijke opgaven. En het gaat niet alleen om activiteiten op het gebied van kwaliteit en kennis maar ook om de andere activiteiten die worden uitgevoerd binnen de robuuste lokale bibliotheek, innovatie en medewerkers en vrijwilligers.

Voorbeeld: Bij het programma Digitaal Burgerschap uit maatschappelijke opgaven 2 en 3 ondersteunt 'kennis en kwaliteit' door een aanpak te maken voor monitoring en effectonderzoek. Dat doen we concreet door te starten met een impactstrategie (Theory of Change) en een doelgroepenonderzoek. Vervolgens is het plan om een langdurige wetenschappelijk impactonderzoek te gaan opzetten en uitvoeren. Binnen dit programma vinden ook experimenten (innovatie), kennisdeling en uitwisseling van ervaringen plaats (lerend netwerk).

INNOVATIE

Het innovatieproces

Behoeftte - Idee - Urgente vraag

10.1 Context en gezamenlijke ambitie

De uitdaging is om bibliotheken in staat te stellen zich permanent te vernieuwen, zodat ze waarde kunnen bieden aan burgers, kunnen inspireren en kennisdelen. Zo kunnen bibliotheken inspelen op de veranderende maatschappelijke vraag van burgers en overheid.

We willen een klimaat en voedingsbodem creëren waarin innovatie ontstaat en groeit. Dit bereiken we met een goed Innovatienetwerk binnen de bibliotheeksector. Het Innovatienetwerk zorgt voor inspiratie, kennisdeling en het versneld opschalen van innovaties. Die versnelling realiseren wij door het organiseren van flexibele landelijke en regionale **Fieldlabs**, waar we gezamenlijk mensen en middelen voor inzetten. Binnen de labs krijgt de digitale component extra nadruk. Innovatie moet inspirerend, open, laagdrempelig en leuk zijn om te doen. We willen snel aan de slag kunnen met een netwerk van deskundige collega's. De onderwerpen voor innovatie kunnen komen voort uit de maatschappelijke opgaven en stelseluitdagingen, uit vraag en behoefte van de (eind)gebruiker, of vanuit nieuwe technologische mogelijkheden.

*Fieldlab

Praktijkomgeving waarin bibliotheekvoorzieningen, partners, kennisinstellingen en bedrijven doelgericht oplossingen ontwikkelen, testen en implementeren. In een Fieldlab leren alle partijen ook de gevonden oplossingen toe te passen.

10.2 Bijdrage van partners

De provinciale ondersteuningsinstellingen zijn de aanjagers van het innovatieproces. Met de lokale inzet vanuit bibliotheken en de specifieke inbreng van de KB (zoals de digitale bibliotheek, onderzoek, internationale contacten) zetten zij een Innovatienetwerk op. Hierbij wordt nadrukkelijk verbinding met de aanwezige innovatie-initiatieven (innovatiehotspots) in de regio gezocht.

- POI's, KB en bibliotheken zetten een Innovatienetwerk op, dat regulier bijeenkomt. Nieuwe initiatieven, ideeën, etc. voor innovaties worden verzameld, besproken en passend ondersteund.
- Uit deze input worden kansrijke ideeën door de POI's samen met de vernieuwde **Innovatieraad**¹ jaarlijks georganiseerd (inclusief financiering) in enkele grotere innovatieprojecten, de landelijke Fieldlabs. Met inzet van expertise uit de drie lagen van het netwerk en vanuit externe partijen.
- Bibliotheken en POI's organiseren jaarlijks innovatieprojecten in regionale Fieldlabs, waar specialisten van bibliotheken en POI's samen met externe partijen aan kleinere kansrijke vernieuwingen werken (na toekenning met financiering vanuit de vernieuwde Innovatieraad). Dit kunnen ook bestaande lokale initiatieven zijn.
- POI's zorgen met inzet vanuit de KB voor expertise binnen het Innovatienetwerk door ontwikkelen brancheopleiding en agenderen actuele HR-onderwerpen (zie stelseluitdaging

medewerkers en vrijwilligers) kennisdeling (zie stelseluitdaging kwaliteit en kennis) en inspiratie.¹

- SPN en POI's zetten een expertisepool op met medewerkers uit de drie lagen van het netwerk, die als een soort uitzendbureau 'uitgeleend' kunnen worden om hun kennis in te zetten bij de landelijke en regionale Fieldlabs en ter ondersteuning van lokale initiatieven.
- SPN, POI's, KB en de vernieuwde Innovatieraad (het Innovatienetwerk) richten het proces in voor triage van kansrijke ideeën, die met extra middelen en ondersteuning worden uitgewerkt in de landelijke en regionale Fieldlabs.
- KB, POI's en SPN ondersteunen de innovatie-initiatieven met fondsenwerving, verbinding met landelijke spelers en kennisinstellingen en zoeken verbreding naar internationale contacten en ontwikkelingen.

Indicatie financiën 2021 uit bestaande middelen

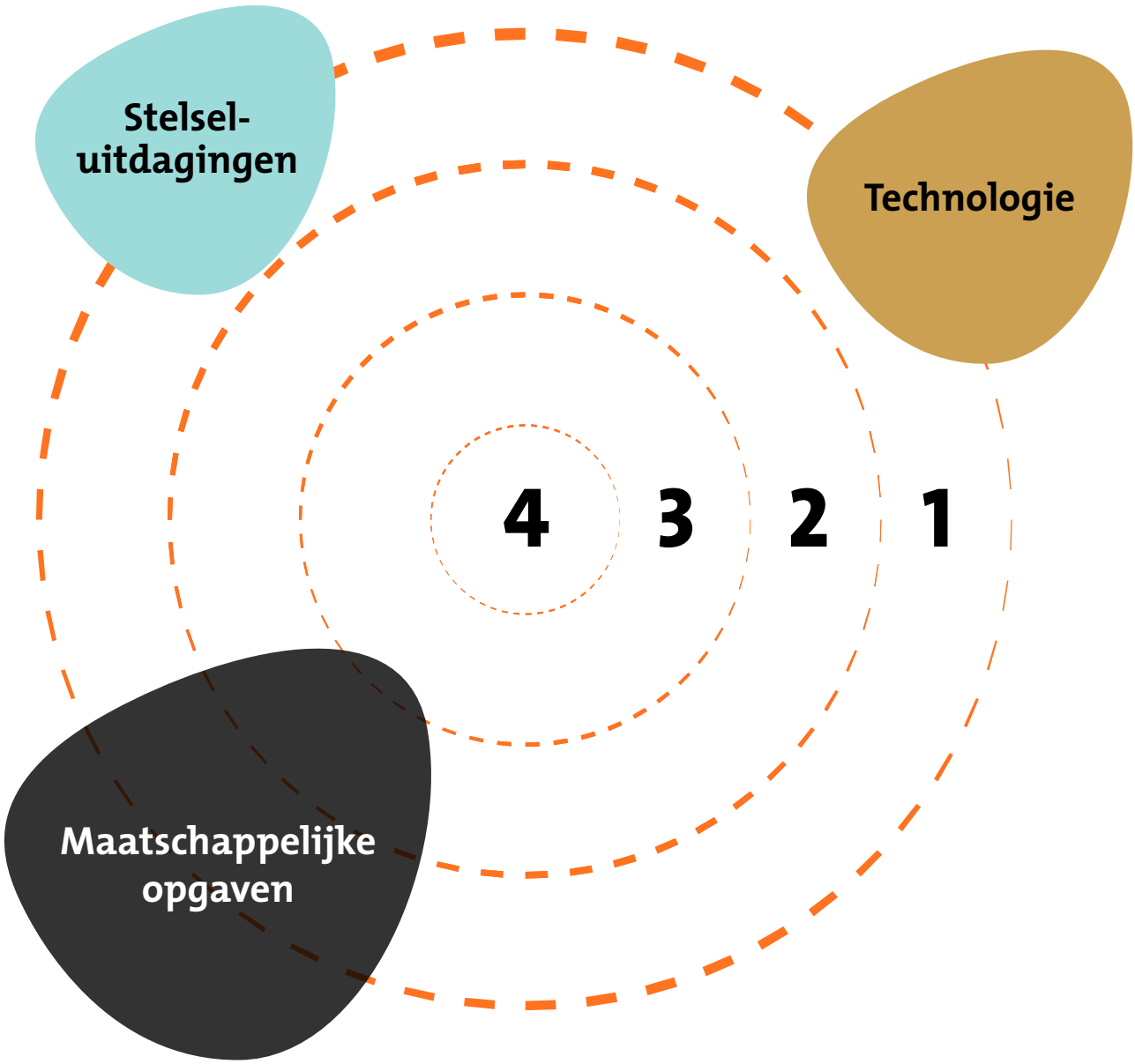
- Innovatiegelden voor innovatieprojecten
- Lokale en regionale projecten
- Ondersteuning van de innovatieprojecten (met inzet uren) vanuit de POI's en bibliotheken
- Innovatiedag nieuwe stijl
- Innovatiebieb.nl vernieuwen
- Redactie en beheer innovatiebieb.nl
- Landelijke coördinatie en ondersteuning startjaar
- Tijdelijke gelden die het ministerie van OCW beschikbaar heeft gesteld voor uitvoering afspraken Bibliotheekconvenant

Na evaluatie van het experimenteerjaar 2021 bepalen we de benodigde budgetten voor vervolg.

*Innovatieraad 2.0

De Innovatieraad bestaat uit een representatie van de hele netwerk met inspiratie van buiten de sector. De Innovatieraad kiest landelijke en regionale Fieldlabprojecten, die vanuit het netwerk gezamenlijk worden opgepakt. De middelen voor deze projecten komen uit meerdere bronnen.

Rollen en samenwerking innovatieproces

- 1 Opties genereren, onderzoeken, experimenteren en combineren
- 2 Experimenteren, combineren, testen en verbeteren in Fieldlabs en Hotspots
- 3 Opschalen en implementeren via landelijke programma's: SPN-KB
- 4 In de kern van het bibliotheekwerk – een vaste waarde

¹ SPN (2021). Domeinbeschrijvingen voor het opleiden van bibliotheekprofessionals.

10.3 Jaarprogramma 2021

In 2021 richten we het Innovatienetwerk in, experimenteren we en doen ervaringen op:

- 1 Uitvoeren minimaal twee grotere innovatieprojecten in landelijke Fieldlabs.
- 2 Uitvoeren vijf kleinere aanvullend gefinancierde innovatieprojecten in regionale Fieldlabs.
- 3 Inrichten en verbinden Innovatienetwerk:
 - a. Inregelen regulier netwerkoverleg van innovatiespecialisten POI's, KB en bibliotheken
 - b. Inregelen van het proces van verzamelen van kansrijke ideeën uit het veld en van de triage met de vernieuwde Innovatieraad
 - c. Inregelen expertisepool van innovatie-specialisten
 - d. Nieuwe financieringsvormen voor innovatie verkennen
 - e. Organiseren Landelijke innovatiedag nieuwe stijl en vernieuwen innovatiebieb.nl
 - f. Uitwerken van de aanpak voor landelijk opschaling van innovaties met extra aandacht voor eigenaarschap en duurzame financiering

De Fieldlabs sluiten aan bij de activiteiten in de maatschappelijke opgaven. De behoefte van gebruikers staat centraal. In de Fieldlabs wordt vanuit collectiviteit van het netwerk gewerkt. De Fieldlabs krijgen een doel mee, een opdracht voor het resultaat. Het gaat dan om:

➤ Effectiviteit

Het bereik, gebruik en daardoor maatschappelijke impact van de bibliotheken verhogen. Hierdoor levert innovatie een belangrijke bijdrage aan het einddoel om te groeien van 4 miljoen leden naar 8 miljoen betrokken, vaardige en geïnspireerde burgers.

➤ Efficiëntie

Het besparen van kosten en/of vrijspelen van mankracht. Hierdoor versterkt innovatie de executiekracht van de bibliotheken om de drie grote maatschappelijke opgaven aan te pakken. De Fieldlabs komen voort uit de uitgevoerde activiteiten binnen de drie maatschappelijke opgaven:

Een van de activiteiten richt zich op het intensief onder de aandacht brengen van de fysieke en digitale collectie van bibliotheken bij leerkrachten en leerlingen. Het gaat om het eenvoudig toegang geven tot de collectie om deze te lenen, lezen, beluisteren. Een passende innovatie voor het fieldlab is een nog nader uit te werken online variant van dBos. Denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van een leesleenapp voor het primair onderwijs. De online variant geeft gemakkelijker toegang tot de steeds aantrekkelijker (digitale) collectie, het aanbod voor digitale geletterdheid en is een handige tool (omgeving) voor het boeken van activiteiten.

Bij de programma's digitaal burgerschap en digitale inclusie is het opzetten van onderzoeksprogramma onderdeel van de plannen. Een van de fieldlabs richt zich op kwaliteit en kennis. Hierbij kan gedacht worden aan het ontwikkelen van een cockpit met alle bestaande informatie op het gebied van maatschappelijke impact, monitoring en onderzoek. Interne aantekening: koppeling innovatie, opgave 2 en kwaliteit en kennis.

Onderdeel van het al bestaande netwerkprogramma basisvaardigheden, de pilots met Inloopscholen ten behoeve van arbeidsparticipatie en het nieuwe landelijk programma 'Persoonlijke Ontwikkeling' is een interactief leer- en ontwikkelplatform voor gebruikers van bibliotheken. Hierbij wordt het via inkoop of vrij beschikbare online (non-formeel) leeraanbod bijeengebracht én toegankelijk gemaakt ten behoeve van de verschillende doelgroepen en gebruikssituaties. Door het online platform worden meer gebruikers bereikt en het plannen van online & offline workshops/ cursussen/ seminars gefaciliteerd. Deze innovatie kan onderdeel zijn van een fieldlab.

Voorbeeld: www.leermijzekennen.nl

COLLECTIE

11.1 Context

Onze gezamenlijke collectie bestaat uit verschillende (fysieke en digitale) bronnen¹ van kennis en cultuur die onmisbaar zijn voor het verwezenlijken van de vijf functies van de openbare bibliotheek.² In de huidige (corona)samenleving zien wij een groeiende aandacht voor de digitale collectie en innovatie. Daarnaast zijn bezuinigingen aan de orde van de dag waardoor de long-tail maar ook de kwaliteit van de collectie in het gedrang komt. Met het verdwijnen van de bibliotheekopleiding is kennis over collectievorming, metadatering en het verwerk- en bestelproces naar de achtergrond geraakt.

De bibliotheek geeft het algemeen publiek toegang tot een rijke collectie van bronnen van kennis en informatie en de bibliotheek zorgt er voor dat haar klanten in deze collectie van bronnen relevantie en betrouwbare informatie kunnen vinden. Kennis en toegang tot informatie zorgt voor zelfredzaamheid en weerbaarheid van mensen, taalontwikkeling en het stimuleren van de beeldingskracht en creativiteit. Een collectie die bestaat uit gevarieerde informatie en verhalen, verbreedt de blik van de gebruiker. Zo draagt de collectie bij aan een genuanceerd maatschappelijk debat. De collectie van de bibliotheek omvat zowel primaire en secundaire bronnen van kunst en cultuur: film, muziek en bladmuziek. Met behulp van deze bronnen kan de klant kennis van kunst en cultuur opdoen en verbreden en zo wegwijs worden in het culturele aanbod.

¹ De bronnen in de bibliotheekcollectie kennen verschillende verschijningsvormen; boeken, kranten, tijdschriften, films, games, ebooks, luisterboeken, websites, podcasts, databanken, etc. Alle inhoud die je toevoegt om je doel te bereiken is daarmee collectie. Zoeken, vinden, verzamelen en ontsluiten is van oudsher de taak van de openbare bibliotheek.

² KB (2020). Gezamenlijk Collectieplan. Beleidskader collectiebeleid van het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen 2020-2024.

11.2 Gezamenlijke ambitie

In 2023 heeft de omvangrijke collectie van de bibliotheeksector bijgedragen bij aan de drie maatschappelijke opgaven. De collectie nodigt uit tot het vergroten van ieders beeldingskracht, stimuleert leesplezier en biedt ontspanning. De gebruiker wordt bovendien geïnspireerd door relevante en betrouwbare informatie informatie. De bibliotheek draagt zo bij aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijk kansen van het algemeen publiek. De collectie vormt zowel een doel (inspireren en ontspannen) als een middel (ter ontwikkeling). Daarnaast blijft de collectie groeien, zowel in omvang als in gebruiksgemak en toegankelijkheid. Een collectief landelijk bibliotheekstelsel vergroot hier de mogelijkheden voor de klant en maakt de toegang tot de collectie eenvoudiger.

Een collectie is meer dan alleen boeken. Naast nieuwe vormen in verschijning van collectie en het ontsluiten van verschillende soorten (betrouwbare) data (gids- en wegwijsfunctie) kunnen klanten ook zelf bijdragen aan de collectie. Een community collectie kan in de toekomst tot de mogelijkheden behoren, met als voorbeeld Kenniscoud van Bibliotheek Midden-Brabant.

Collectie moet bijdragen aan de drie maatschappelijke opgaven

Maatschappelijke opgave 1: geletterde samenleving

Wat kunnen we leren van de jaren '80 en '90, toen er minder tijd besteed werd aan lezen en het aantal uitleningen in de bibliotheek daalde? Hoe kunnen we voorkomen dat we met dezelfde instrumenten dit probleem op willen lossen? Wordt het niet tijd voor een andere aanpak? Informatie is wat we nodig hebben. Succesverhalen, samen met de doelgroep collecties samenstellen, onderzoek doen naar hoe het leesgedrag van jongeren 12-18 jaar het beste gestimuleerd kan worden. Welke rol speelt de omgeving en de plek van de bibliotheek in deze context? Waar kan de bibliotheek toegevoegde waarde hebben als het gaat om leesplezier, ontspanning door lezen en beeldingskracht?

Wensen

- Alle drempels weg om toegang en gebruik van de digitale collectie te vergroten (denk hierbij aan QR-codes op communicatie uitingen waarmee directe toegang wordt verkregen tot het ebook/luisterboek). De klantreis moet soepel verlopen, hierbij kan bijvoorbeeld single-sign-on ondersteunend zijn.
- Voor elke leeftijdsgroep/fase een uitgebreid en pluriform aanbod.
- Collectie samenstellen met alle doelgroepen en bezoekers van de bibliotheek (denk aan Tupperware-party techniek of OF/BY/FORALL-methodiek) met aansprekende vormen van tekst/beeld/etc. denk hierbij aan korte teksten¹, jongerentaal, etc.

Maatschappelijke opgave 2: participatie in informatiesamenleving en maatschappelijke opgave 3: leven lang ontwikkelen

Werken vanuit de inhoud en collecties samenstellen die bijdragen aan de vijf wettelijke taken vanuit de Wsob. Ontwikkeling en educatie is het belangrijkste voor deze twee maatschappelijke opgaven. Vanuit de informatietaak kan de bibliotheek bezoekers gidsen en ondersteunen in hun ontwikkeling. Zij doet dit door collectie aan te bieden, zowel fysiek als digitaal door middel van een (online) leerplatform.

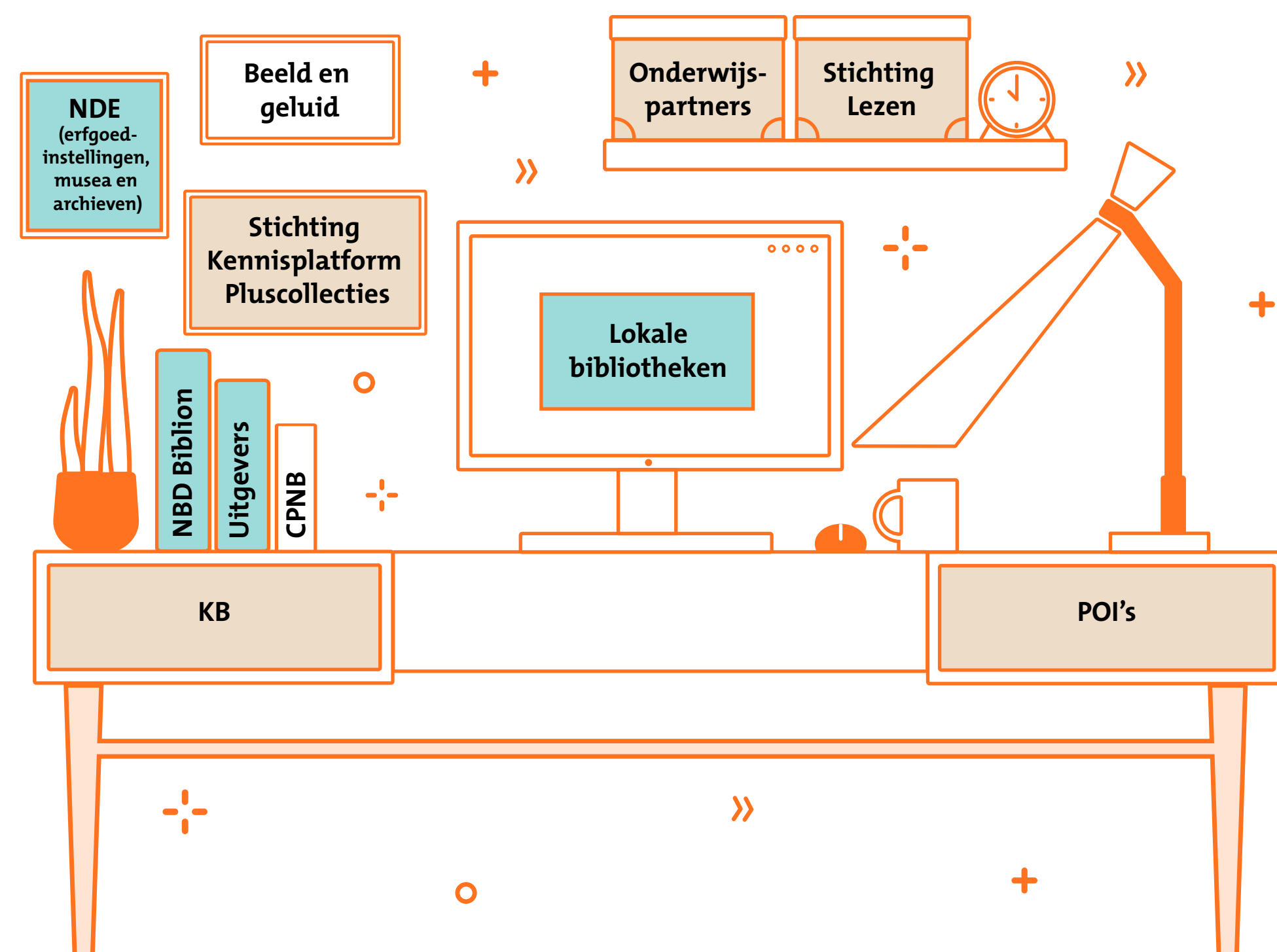
Wensen

- Landelijke campagne om het informatiepunt/ontwikkelplein bekender te maken bij groter publiek en collecties en bronnen voor een leven lang ontwikkelen in de spotlight te zetten.
- Onderzoeken hoe we nieuwe soorten bronnen als podcasts en internetpagina's kunnen ontsluiten in het themadossier van maatschappelijk actuele thema's.
- Proeftuinen ontwikkelen (brug slaan) waarbij activiteiten gekoppeld worden aan digitale en fysieke bronnen rondom maatschappelijke thema's.

¹ Zie bijvoorbeeld: www.paroel.nl/kunst-media/boeken-lezen-moet-net-zo-interessant-worden-als-netflixen~b50c975a.

11.3 Bijdrage van partners

Onderstaand figuur laat zien dat er bij collectie een veelheid aan partijen betrokken is. Bij de uitvoering worden de verschillende rollen nader uitgewerkt.

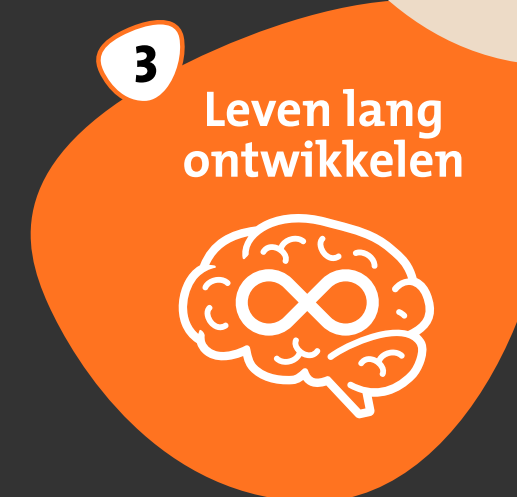
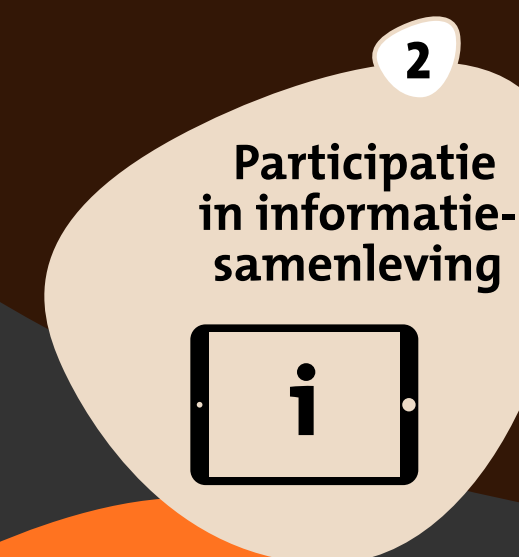
11.4 Jaarprogramma 2021

Maatschappelijke opgave 1: geletterde samenleving

- 1 Voorbereiding op onderzoek naar leesgedrag, taalontwikkeling en kennis vergaren van jongeren 12-18 jaar, onder andere in samenwerking met Stichting Lezen. Met speciale aandacht voor jongens in het VMBO/MBO. Aansluiting en uitwisseling met de stelseluitdaging Kennis en Kwaliteit.
- 2 Onderbouwen noodzaak en wijze van realiseren stimuleringsregeling voor auteurs en uitgevers om C-boeken te produceren.
- 3 Digitale collectie blijft groeien; focus op toegankelijkheid en gebruiksgemak van de collectie en bronnen.

Maatschappelijke opgave 2: participatie in informatiesamenleving en maatschappelijke opgave 3: leven lang ontwikkelen

- 1 Pilot (digitale) cursussen leven lang ontwikkelen uitbreiden, voortzetten en op basis van inzichten pilot nog meer uitbreiding voorbereiden voor 2022. Het landelijk programma leven lang ontwikkelen bevat onder andere een interactief leer- en ontwikkelplatform.
- 2 Wetenschappelijke content pilot evalueren en continueren.
- 3 In de loop van dit jaar wordt een nieuw toekomstperspectief helder voor Muziekweb.

GEZAMENLIJKE KLANTBENADERING

12.1 Context en gezamenlijke ambitie

We bundelen onze krachten om meer mensen met de bibliotheek te verbinden via toegankelijke en gebruiksvriendelijke dienstverlening. We werken met andere partners samen voor specifieke proposities. Op dit moment ervaren klanten struikelblokken in de verbinding tussen offline en online en de verbinding tussen de verschillende platforms binnen het bibliotheeknetwerk.

- We werken als netwerk aan een logische set proposities, die goed op elkaar aansluiten (online/offline, specifieke en nieuwe doelgroepen).
- We baseren deze proposities op goede kennis van onze klant. Dit doen wij door klantonderzoek en door in gesprek te gaan met bestaande en nieuwe klantgroepen. We delen de informatie hierover.
- We zorgen als netwerk voor een optimale gebruikservaring (drempels wegnemen).
- We organiseren onze gezamenlijke klantondersteuning op de logische set proposities (we organiseren niet de klantondersteuning zelf, maar wel de afstemming).
- We ontwikkelen een gezamenlijke online marketingstrategie voor de zichtbaarheid en vindbaarheid van proposities of thema's op landelijk en lokaal niveau.
- We maken het aan andere partijen (lokaal, provinciaal en landelijk) duidelijk welke bibliotheek welke services levert (formulemodel).
- We willen het aantal mensen dat met ons verbonden is verdubbelen (van ruim vier miljoen mensen, naar acht miljoen).

GEZAMENLIJKE KLANTBENADERING

12.2 Bijdrage van partners

- SPN helpt lokale bibliotheken om te werken met de Mosaicdata. De KB en POI's ondersteunen daarnaast bibliotheken bij de analyse van CBS data binnen het project Landelijke Gegevensverzameling Bibliotheken.
- Gezamenlijk gaan we proposities van bibliotheken in kaart brengen, waarbij de ambitie is om deze meer gelijkvormig te noemen en ontwikkelen.
- Lokale bibliotheken en de KB gaan samen onderzoek doen naar de online én offline invulling van de maatschappelijke opgave 'leven lang ontwikkelen'.

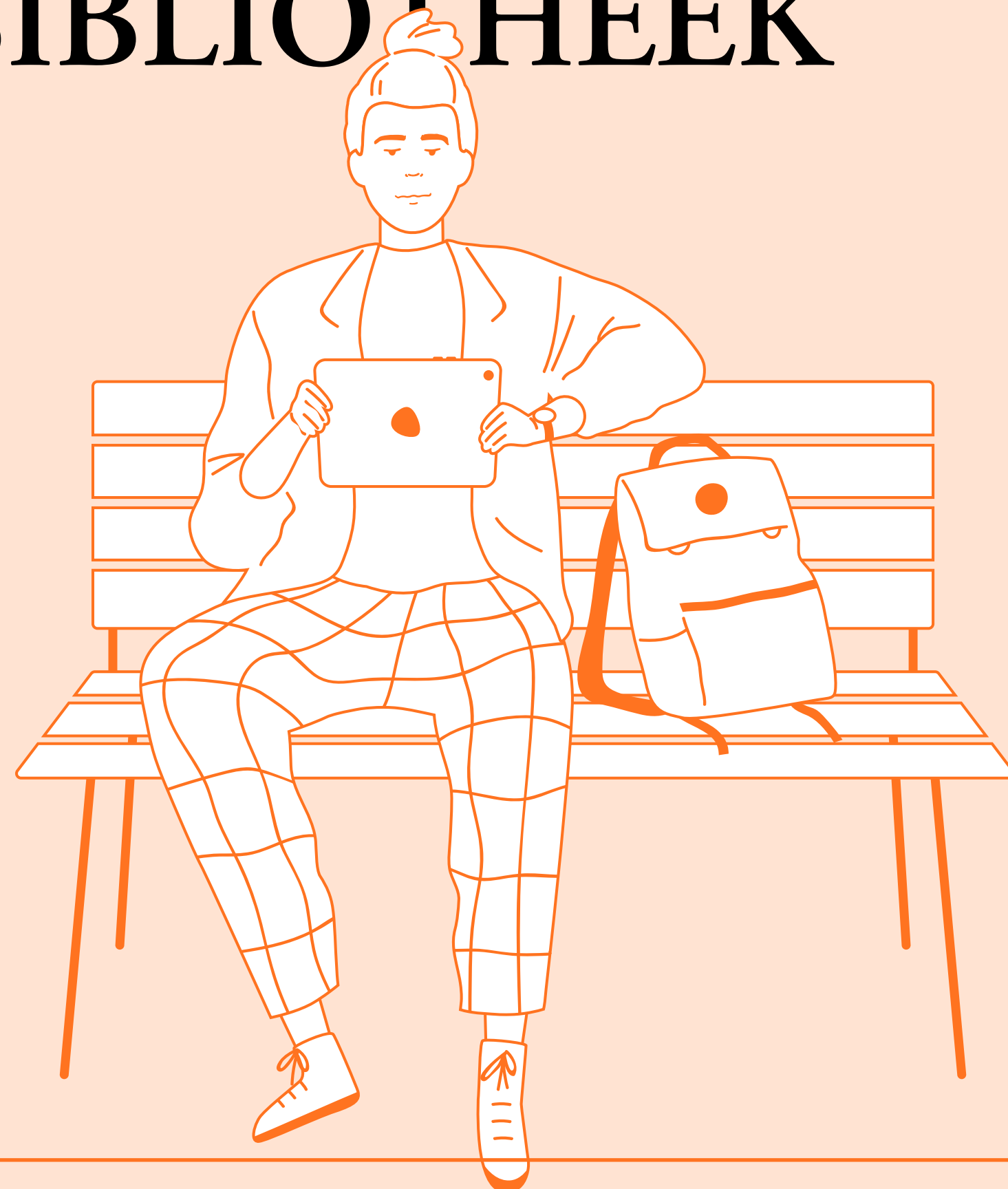
12.3 Jaarprogramma 2021

Ons jaar is geslaagd als we een concrete stap hebben gezet in het wegnemen van drempels tussen online en offline en tussen verschillende online omgevingen van bibliotheken, als we onze kennis van de klant tot common ground hebben gemaakt en als we de verschillende proposities van bibliotheken in kaart hebben gebracht. We brengen in kaart hoe we meer mensen (die we nu nog niet bereiken) aan ons kunnen binden.

We gaan de volgende activiteiten uitvoeren:

- 1** We onderzoeken of we de gebruikers van de programmerende bibliotheek en de verblijfsfunctie kunnen activeren en op de proposities van de bibliotheek voldoende aansluiten bij nieuwe doelgroepen. We ondersteunen lokale bibliotheken bij:
 - Een analyse en toepassing van Mosaicdata (leverancier Whooz).
 - De analyse van de CBS data (project Landelijke Gegevensverzameling Bibliotheekleden) dat in 2020 van start is gegaan.
- 2** We brengen verschillende proposities in de bibliotheken in kaart en kijken of we die proposities, in ieder geval voor de maatschappelijke opgaven, meer gelijkvormig kunnen noemen en ontwikkelen (volgens 'de Bibliotheek op school'). We beginnen hiervoor met de drie maatschappelijke opgaven van het convenant en het – in afstemming met die tafels – in kaart brengen van de proposities (bestaand en nieuw) op dat terrein (Gezamenlijk).
 - Het realiseren van een gezamenlijk inzicht in klantonderzoeken op die proposities, zodat we de kennis die over gebruikerswensen bestaat makkelijk toegankelijk maken.
- 3** We focussen in 2021 op een optimale aansluiting in één propositie (online en offline) en onderzoeken wat de belangrijkste drempels zijn en nemen die weg. We communiceren eenduidig naar de gebruiker. Concrete inzichten en verbeterstappen pakken we als netwerk op.

DIGITALE OPENBARE BIBLIOTHEEK

13.1 Context

Een van de aanleidingen voor de Wsob¹ was de behoefte om de bibliotheek ook een relevante plaats te laten in nemen in het digitale domein. De memorie van toelichting van de wet beschrijft de taken van de openbare bibliotheek in het digitale domein:

“Het publieksvriendelijk, gestructureerd en van context voorzien aanbieden van digitale vormen van informatie en cultuur met een toets op betrouwbaarheid, onafhankelijkheid, authenticiteit en pluriformiteit.”

Bij de evaluatie van de wet is geconstateerd dat een voor het algemeen publiek relevante digitale openbare bibliotheek is ontstaan. Tegelijkertijd is aandacht gevraagd voor het gebruik en de gebruiksvriendelijkheid van de digitale bibliotheek.

Daar komt bij dat de ontwikkelingen in de samenleving en in het netwerk van openbare bibliotheken niet stil staan. Het digitale domein ontwikkelt zich steeds verder en steeds meer levens worden geraakt door digitale ontwikkelingen: van toegang tot cultuur en informatie onafhankelijk van tijd en plaats tot het kunnen omgaan met de digitale overheid en leren videobellen in coronatijd. De rol van de bibliotheek in het digitale domein zal meegroeien met de groei van digitaal in de samenleving.

Expliciete aandachtspunten

We willen het gebruik en de gebruiksvriendelijkheid van de digitale bibliotheek vergroten. Voor het gebruik zijn **collecties** van belang. Collecties die aansporen tot gebruik en die verbonden zijn met programmering en diensten van bibliotheken. Om de **gebruiksvriendelijkheid** te vergroten, bijvoorbeeld op het punt van inloggen, moet de netwerk-infrastructuur beter op elkaar afgestemd worden. De **gezamenlijke klantbenadering** is ook een expliciet punt van aandacht. Hoe positioneren we de bibliotheken? Wie zijn onze leden en gebruikers? Hoe bereiken we nieuwe doelgroepen? Ook op het gebied van **innovatie** wordt gewerkt aan de ambitie om waarde toe te voegen en in te spelen op de veranderende maatschappij. Dat zijn thema's die eerder in deze agenda aan bod zijn gekomen.

Het toegankelijk maken en houden van de digitale bibliotheek is, net als de ontwikkeling van de fysieke robuuste lokale bibliotheek, een onderwerp dat relevant is voor alle onderdelen van de netwerkagenda. De digitale bibliotheek staat niet op zichzelf maar in verbinding met de fysieke bibliotheek. De gebruiker kiest welke verschijningsvorm van de bibliotheek het best aansluit bij de behoefte. Dit omdat digitaal en fysiek andere zaken kunnen aanbieden aan de gebruiker.

We zullen in het komende jaar gezamenlijk de positionering van de openbare bibliotheek in het digitale domein op langere termijn verkennen.

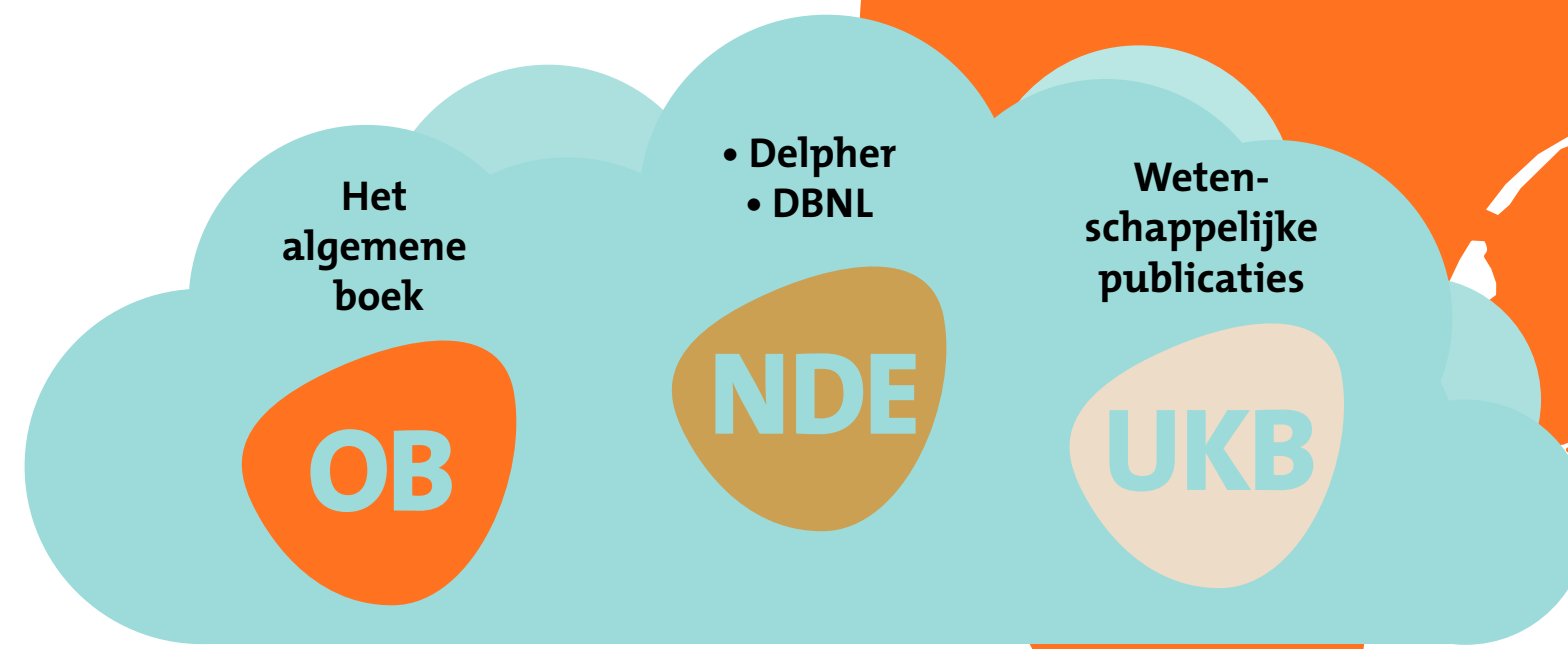
¹ Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen.

DIGITALE OPENBARE BIBLIOTHEEK

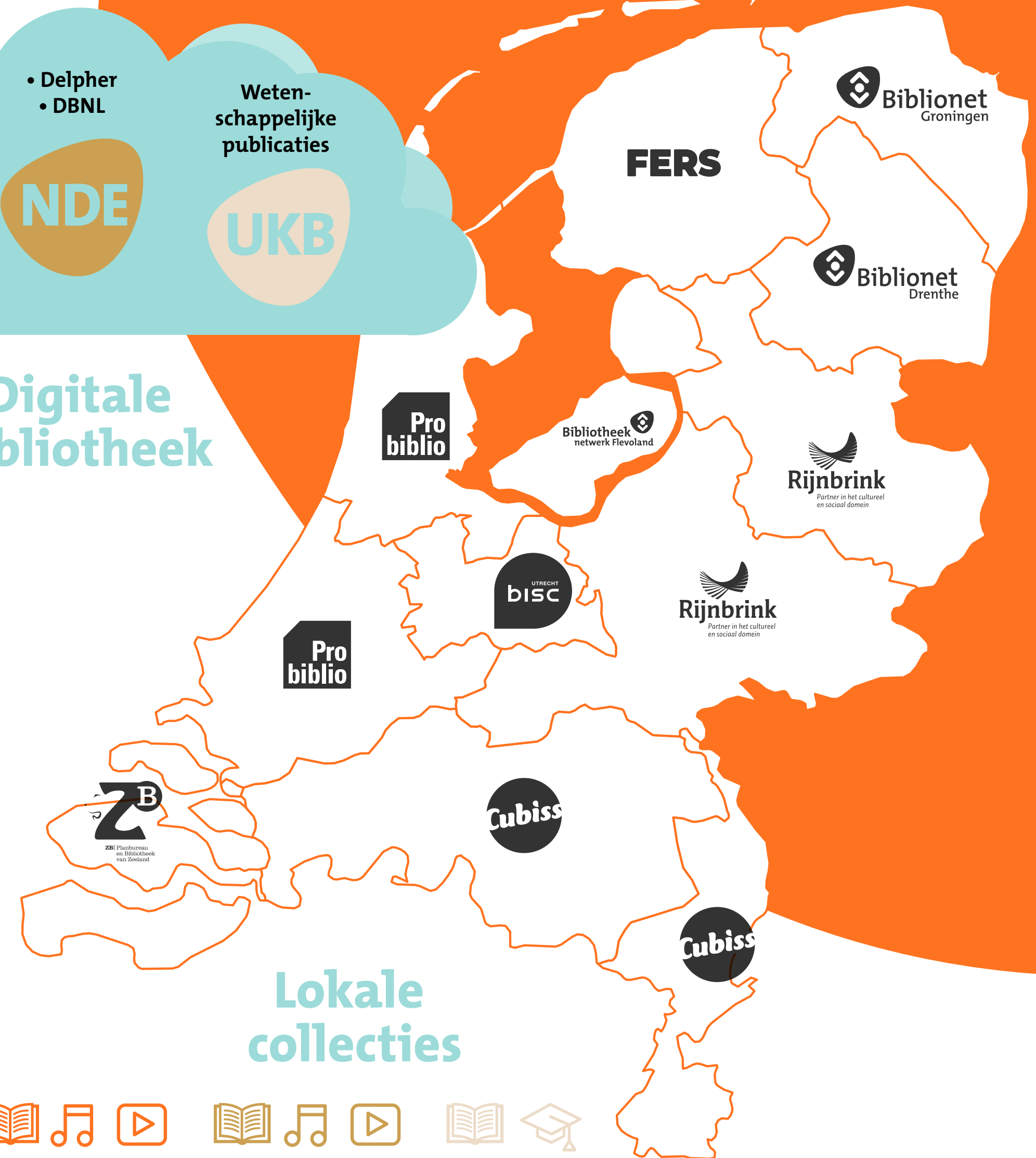
13.2 Jaarprogramma 2021

Gezamenlijk gaan we verkennen hoe de ontwikkeling van de openbare bibliotheek in het digitale domein zien. De KB neemt hiertoe het initiatief.

In 2021 gaan we verkennen hoe we gezamenlijk de ontwikkeling van de openbare bibliotheek in het digitale domein zien. Voor de digitale openbare bibliotheek zijn geen individuele activiteiten opgenomen. De digitale bibliotheek komt terug in de activiteiten die worden uitgevoerd bij de stelseluitdagingen digitale netwerkinfrastructuur, gezamenlijke klantbenadering, collecties en innovatie.

Digitale Bibliotheek

Slot

TOTSTAND-KOMING

De Netwerkagenda is tot stand gekomen door de participatie van deze collega's in de bibliotheeksector.

Hartelijk dank voor je inzet!

Adriaan Langendonk	KB en Stichting Lezen
Albert Kivits	Bibliotheek Eindhoven
Alice van Diepen	Bibliotheek Deventer
Anja Oosterlaken	De Bibliotheek Krimpenwaard
Anke Bruggeman	Bibliotheek Dalfsen en Bibliotheek Oldenzaal
Ankie Kessler	Bibliotheek AanZet
Anne Buteijn	Bibliotheek Zeeland
Anneke Westland	BiSC
Annelies Bakelaar	Biblionet Drenthe en SPN
Annemieke Michelot	Bibliotheek Veenendaal
Annerie Brenninkmeijer	De Nieuwe Bibliotheek
Antoinette van Zanten	ZB Planbureau en Bibliotheek van Zeeland
Anton Dierdorp	KB
Anton Kok	VOB
Astrid van Wesenbeeck	KB
Astrid Vrolijk-De Mooij	Stadkamer
Ben van Heesbeen	Bibliotheek Noordwest Veluwe
Bert Hogemans	Bibliotheek Gelderland Zuid
Bertil Voogd	KB
Boudewijn van der Lecq	Cubiss
Cathelijne Kuiters	KB
Chris Wiersma	Wegvoorbereider CLB
Christine Oyen	VOB
Clinton Feurich	Bibliotheek Haarlemmermeer
Conny Reijngoudt	Bibliotheek aan den IJssel
Corine Raats	Rozet
Cyril Crutz	BiblioPlus
Daphne Janson-Karis	Bibliotheek Amstelland
David Rozema	Bibliotheek Waterland
Doeke Sijens	Groninger Forum
Egid van Houtem	Cubiss
Elsbeth Kwant	KB
Eric Daamen	KB
Eric van der Wal	Rijnbrink
Erik Boekesteijn	KB
Erma van Lamoen	VOB
Erna Staal	Gouda
Erna Winters	Bibliotheek Kennemerwaard
Esther Westerveld	Probiblio
Frank Bergsma	KB
Frans Bergfeld	Probiblio
Frederique Westera	Bibliotheek Salland
Geja Olijnsma	Biblotheek Venlo

Geny Nijboer	Stadkamer
Georges Elissen	Rijnbrink
Gerard Hendriks	Bibliotheek aan de Vliet
Gerard Meijer	Biblionet Drenthe en SPN
Gerlien van Dalen	Stichting Lezen
Gerry Poelert	Cultura Ede
Gert Staal	Bibliotheek Lek & IJssel
Gillian de Koning	Bibliotheek De Groene Venen
Gio van Creij	Noord Oost Brabantse Bibliotheken
Grietje Smit	KB
Hannie Bruijnooge	ZB Planbureau en Bibliotheek van Zeeland
Hans Portengen	Bibliotheek Bollenstreek
Hans van der Veen	dbieb
Heleen van Manen	KB
Henk Snier	Cubiss
Henri Huisman	Rijnbrink
Herman Horst	Bibliotheek MB
Hetty van de Weg	Bibliotheek Noord-Veluwe
Hildelies Balk	KB
Ilja Klink	KB
Ilse Verburgh	Bibliotheek Kerkrade
Ineke Goedhart	Probiblio
Ingrid Bon	Rijnbrink
Jacqueline Roelofs	Graafschap Bibliotheken
Jan Klerk	Bibliotheek Katwijk
Jannie van Vugt	Bibliotheek Oosterschelde
Jeanine Deckers	Biblorura
Johan Hoenink	KB
Joke Mos	Bibliotheek Zoetermeer
Joppa Wuite	Fers
Jos Debeij	KB
Kiekie Peijs	Bibliotheek West-Brabant
Kirsten Sinke	Cubiss
Klaas Gravesteijn	VOB
Levien den Boer	KB
Lianne Knobel	Nieuwe Veste
Liesbeth Mantel	KB
Lily Knibbeler	KB
Lucinda Jones	KB
Maaïke Toonen	KB
Maaïke Verhoeven	Probiblio
Manja Mekking	bblthk
Marc van den Berg	KB
Marchien Brons	Bibliotheek Emmen

Margareth Bles	Stichting Kennisplatform Pluscollecties
Marian van der Wal	Bibliotheek CultuurPuntAltena en BibliotheekWerk
Mariet Wolterbeek	Bibliotheek Zout
Mariette Roelvink	KB
Mariska Koning-Roozendaal	Bibliotheek Voorschoten-Wassenaar
Marja Henssen	SCHUNCK
Marjolein Oomes	KB
Marjolein Pruim	Rijnbrink
Martijn Kleppe	KB
Merian van Doornik	OBA
Miranda de Jong	Probiblio
Mirjam van Zaalen	SPN
Mirjam Wijers	Bibliotheek Brummen Voorst
Nan van Schendel	Huis73
Naomi Deegenaars	KB
Nicoline Hendriks	Rijnbrink en SPN
Norma Verheijen	KB
Paul Adels	Theek5
Perry Moree	ZB
Peter Kok	Midden Brabant
Peter van Eijk	BiSC
Rachel van den Hoogen	Biblionet Groningen
Raquel García-van der Walle	Bibliotheek Hoogeveen
Renée Tiemstra	De Bibliotheek ZOUT
Rixt Heegsma	Bibliotheken Mar en Fean
Robin Verleijsdonk	Bibliotheek Helmond-Peel
Roel Zuidhof	Bibliotheek Nijkerk
Roger van der Wal	Probiblio
Ron Lubbersen	ZB Planbureau en Bibliotheek van Zeeland
Roos Herman	Bibliotheek West-Brabant
Roxane van Acker	Bibliotheek Zuid-Kennemerland
Ruud Yap	OBA
Sander van Kempen	KB
Sandra van Gaalen	Fers
Theo Kemperman	Bibliotheek Rotterdam
Tineke van Ham	Rijnbrink en SPN
Victoria Burgers	OBA
Willem Camphuis	CBTC
Willem van Moort	BplusC
Wouter van Heiningen	Bibliotheek De Plataan

